АКАДЕМИЈА САВЕТНИКА

Ресурс ФТСаветовања

ТИПОВИ ЕГА

Драгослав Јојић

Приручник, v0.1, радна редакција

БезБриге • Београд, 2026.

САДРЖАЈ

УВОДНИ БЛОК, ПРЕДГОВОР И ОСНОВНИ ПОЈМОВИ....4

ПРЕДГОВОР....5
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ....6

ПРВИ ДЕО, ОСНОВА....9

I. ЕГО КАО ЧУВАР СЛИКЕ О СЕБИ....10
II. ТИП ЕГА И ОБРАСЦИ ОДБРАНЕ: ШТА ЈЕСУ, А ШТА НИСУ....13
III. ЗАШТО СЕ ЕГО НЕ ПОБЕЂУЈЕ....16

ДРУГИ ДЕО, ОСАМ ОБРАЗАЦА ОДБРАНЕ....19

IV. ЕГО ЗНАЊА....20
V. ЕГО САМОСТАЛНОСТИ....23
VI. ЕГО УСПЕХА....25
VII. ЕГО СТАТУСА....27
VIII. ЕГО ИСКУСТВА....29
IX. ЕГО ДОБРОТЕ....31
X. ЕГО ДОСЛЕДНОСТИ....34
XI. ЕГО НЕГАТИВНЕ СЛИКЕ....36
XII. ОБРАСЦИ ОДБРАНЕ КАО ДИНАМИЧКА ЦЕЛИНА....39

ТРЕЋИ ДЕО, УНУТРАШЊИ ТИМ....42

XIII. ШЕСТ ФУНКЦИЈА УНУТРАШЊЕГ ТИМА....43
XIV. БРИРОД, БРИЖНИ РОДИТЕЉ....47
XV. КРИРОД, КРИТИЧНИ РОДИТЕЉ....49
XVI. ОДР, ОДРАСЛИ....51
XVII. СЛОДЕТ, СЛОБОДНО ДЕТЕ....53
XVIII. АДАДЕТ, АДАПТИВНО ДЕТЕ....55
XIX. БУНДЕТ, ОТПОР АДАПТИВНОГ ДЕТЕТА....57
XX. ФУНКЦИОНАЛНА ЗРЕЛОСТ....59
XXI. ЕГО-КОАЛИЦИЈЕ И МЕСТО КВАРА АЛГОРИТМА ОДЛУКЕ....62

САДРЖАЈ

ЧЕТВРТИ ДЕО, ЕГО У СИСТЕМУ САВЕТОВАЊА....65
XXII. ЕГО × НСП....66
XXIII. ЕГО × ПАЕИ....69
XXIV. ЕГО × ПОКРЕТАЧКЕ СИЛЕ....71
XXV. ОБРАСЦИ ОДБРАНЕ × УНУТРАШЊИ ТИМ....73
XXVI. ЕГО × 4 ВЕЛИКА ПИТАЊА....75

ПЕТИ ДЕО, ПРИМЕНА У РАЗГОВОРУ....77
XXVII. РЕЧЕНИЦЕ КОЈЕ НЕ ПОВРЕЂУЈУ....78
XXVIII. КЛАСИФИКАЦИЈА ГРЕШАКА САВЕТНИКА....81
XXIX. ЕГО САВЕТНИКА....83

ШЕСТИ ДЕО, МЕРЕЊЕ....86
XXX. ШТА СЕ МЕРИ, А ШТА НЕ....87
XXXI. КРВНА СЛИКА ЕГА....90

СЕДМИ ДЕО, ЗАКЉУЧАК....93
XXXII. ОД ТИПОВА ЕГА КА ФУНКЦИОНАЛНОМ САВЕТОВАЊУ....94

ПРИЛОЗИ, ОПЕРАТИВНИ АЛАТИ....96
ПРИЛОГ 1, КАРТИЦА ЕГА....97
ПРИЛОГ 2, РЕЧЕНИЦЕ КОЈЕ НЕ ПОВРЕЂУЈУ....98
ПРИЛОГ 3, ОСНОВНА МАТРИЦА УНУТРАШЊЕГ ТИМА....99
ПРИЛОГ 4, ОБРАЗАЦ ОДБРАНЕ × УНУТРАШЊИ ТИМ....100
ПРИЛОГ 5, ЕГО × НСП....101
ПРИЛОГ 6, ЕГО × ПАЕИ....102
ПРИЛОГ 7, ЕГО × ПОКРЕТАЧКЕ СИЛЕ....103
ПРИЛОГ 8, САМОПРОВЕРА САВЕТНИКА....104
ПРИЛОГ 9, ПОЈМОВНИК....105
ПРИЛОГ 10, ЈЕДИНСТВЕНА ТЕРМИНОЛОГИЈА....107

УВОДНИ БЛОК

ПРЕДГОВОР И ОСНОВНИ ПОЈМОВИ

Предговор Основни појмови

ПРЕДГОВОР

Постоји тачка у Саветовању у којој све стоји, а човек ипак каже НЕ.

Потреба је препозната. Намера је јасна. Трошак је прихватљив. Поверење је успостављено. Корист је јасна. Саветник је урадио све што су га Ресурси научили.

И онда Саговорник каже: „Размислићу.“

Дуго се то објашњавало ценом, тренутком или тиме да човек „није за то“. Најчешће није ништа од тога.

Између разумевања и прихватања стоји још једно, неизговорено питање:

„Шта прихватање овога говори о МЕНИ?“

Јер човек у Разговору не штити само свој новац, време и интерес. Штити и **представу о себи**. Жели да остане човек који је паметан, способан, самосталан, успешан, одговоран, добар, важан, искусан и доследан.

Ако прихватање предлога значи да мора да призна „до сада нисам добро радио“, цена решења више није у динарима.

Тај део човека називамо **ЕГО**.

Ово није реч о сујети, себичности ни надмености. Его је функција, и то потребна. Он чува континуитет представе о себи, без кога човек не би могао ни да устане ујутру.

Типови Ега су Ресурс Комуникације, као и сви Ресурси ове серије. Овај Приручник обрађује Тип Ега, како га поставља Књига ФТСаветовање (Целина 5), у два слоја, који се кроз цео Приручник строго раздвајају:

- **обрасци одбране,** оно што човек брани у слици о себи. Одговарају на питање **шта се брани**
- **Унутрашњи тим**, Его стања Родитеља, Одраслог и Детета као функције које воде човека кроз Потребу и Одлуку. Одговара на питање **ко у човеку ради**

Први слој Саветнику служи одмах, у Разговору, на основу изговорене реченице. Други се мери, и то само тамо где је умесно, што је утврђено у Шестом делу.

Приручник не учи Саветника да савлада Его Саговорника.

Он га учи нечему тежем:

да створи услове у којима Саговорник може да прихвати ново решење, а да при томе не мора да поништи себе.

ОСНОВНИ ПОЈМОВИ

1. ЕГО

Основна дефиниција

ЕГО представља функцију Унутрашњег система која чува континуитет представе Субјекта о самом себи.

ЕГО је заједнички кров за два слоја који се даље строго раздвајају, Унутрашњи тим (Его стања) и обрасце одбране. Оба се у Приручнику раде у оквиру Типа Ега из Књиге: Его стања као његова основа, обрасци одбране као практична грађа Приручника. Самостално, реч ЕГО се не користи ни за једно од њих.

2. Тип Ега и образац одбране

Основна дефиниција

Тип Ега представља средство функционалног сагледавања начина на који Субјекат у одређеном тренутку доживљава Потребу, реагује на Информацију, поставља захтев, обликује Одговор и припрема Одлуку (Књига ФТСаветовање, Целина 5). Полази од Его стања трансакционе анализе: Родитељ (Критични и Брижни), Одрасли и Дете (Слободно и Адаптивно). Не одређује вредност Субјекта и не представља трајну ознаку личности.

Образац одбране показује шта Саговорник мора да сачува о себи да би могао да прихвати ново решење. Осам образаца одбране нису нова теорија ни друга подела Его стања, него практична грађа Приручника унутар Типа Ега: показују шта Субјекат, из Его стања у коме тренутно реагује, чува у слици о себи.

Образац одбране се препознаје у Разговору, по изговореној реченици, и уписује се као Хипотеза. За њега не постоји упитник.

3. Унутрашњи тим

Основна дефиниција

Унутрашњи тим је радни назив Приручника за Его стања из Књиге, посматрана као функције које, свака са својом Улогом, воде Субјекта од препознавања Потребе до Одлуке.

Чини га шест функција: пет облика Его стања из Књиге, БриРод (Брижни Родитељ), КриРод (Критични Родитељ), Одр (Одрасли), СлоДет (Слободно Дете) и АдаДет (Адаптивно Дете), и БунДет, радна ознака за отпор. Књига Бунтовно Дете не издваја као посебно Его стање, па се БунДет у Приручнику чита као облик Адаптивног Детета.

4. Его стање

Основна дефиниција

Его стање представља доследан образац мишљења, осећања и понашања кроз који човек ступа у интеракцију са другима (трансакциона анализа, Ерик Берн). У Приручнику се свако Его стање посматра као функционални део Унутрашњег система са сопственом Улогом, сопственом снагом и сопственом границом.

Ниједно Его стање само по себи није ни добро ни лоше.

5. Функционална граница

Основна дефиниција

Функционална граница представља обим унутар кога Его стање обавља сопствену Улогу, а изван кога почиње да преузима Улоге других Его стања.

6. Прелазак границе

Основна дефиниција

Прелазак границе представља стање у коме Его стање наставља да управља и пошто је његова Улога завршена, или преузима Улогу која му не припада. Када Брижни Родитељ пређе функционалну границу и почне да одлучује уместо другог Субјекта, његово деловање, по Књизи, добија облик Надменог Родитеља: заштита тада прелази у управљање.

7. Предаја

Основна дефиниција

Предаја представља поступак којим Его стање, по извршењу сопствене Улоге, препушта управљање следећем функционално потребном Его стању. Предаја прати унутрашњи функционални ток Одлуке из Књиге: Дете осети Потребу, Родитељ брине, Одрасли проверава, Брижни Родитељ проверава код Саветника, односно Понуђача. То је модел једног могућег тока, не обавезан ред.

Радна формула целог модела гласи:

преузимам, извршавам, предајем.

8. ЕГО-коалиција

Основна дефиниција

ЕГО-коалиција представља устаљену везу два Его стања која заједно преузимају већи део управљања.

Коалиција може бити функционална, условно функционална или ризична.

9. Функционална зрелост

Основна дефиниција

Функционална зрелост Ега није доминација једног Его стања, него способност Унутрашњег система да активира оно Его стање чија је Функција потребна, да му омогући да изврши своју Улогу и да потом управљање преда следећем функционално потребном Его стању.

10. Место квара алгоритма Одлуке

Основна дефиниција

Место квара представља тачку у којој се пут од Потребе до Одлуке прекида или скреће, због слабог, доминантног или неограниченог Его стања.

11. Појмови који се строго раздвајају

- **Его ≠ себичност**
- **Образац одбране ≠ Его стање**
- **Образац одбране ≠ Тип личности**
- **Тип Ега ≠ трајна ознака личности**
- **Снага ≠ доминација**
- **Граница ≠ слабост**
- **Прилагођавање ≠ покорност**
- **Аутономија ≠ аутоматско НЕ**
- **Брига ≠ спасавање**
- **Критеријум ≠ пресуда**
- **Налаз ≠ Одлука**
- **Потреба ≠ Одлука**
- **Зрелост ≠ једнакост Его стања**

Ово су методолошке границе целог Приручника.

ПРВИ ДЕО

ОСНОВА

I. Его као чувар слике о себи II. Тип Ега и обрасци одбране III. Зашто се Его не побеђује

I. ЕГО КАО ЧУВАР СЛИКЕ О СЕБИ

1. Основна дефиниција

ЕГО представља функцију Унутрашњег система која чува континуитет представе Субјекта о самом себи, тако што штити ону слику коју би прихватање новог решења могло да поништи.

2. Функционално значење

Сви остали Ресурси описују **пут** до Одлуке. Овај описује **цену** те Одлуке, ону која се не плаћа новцем.

Кад год Саговорник разуме, има средства, види Корист и ипак не прихвата, вреди поставити једно питање:

Шта би овај човек морао да призна о себи да би прихватио оно што сам му управо рекао?

Ако је одговор „да је до сада грешио“, „да није знао“, „да није успео“ или „да није био довољно добар отац“, онда решење више није у понуди него у слици о себи.

Отуда основна поставка целог Приручника:

Его није препрека Разговору. Его је услов прихватања.

3. Како се испољава

Одбрана Ега препознаје се по томе што реченице бране **прошлост**, а не будућност.

- враћање на раније успехе усред разговора о будућем решењу
- изненадно скраћивање Разговора после тачне примедбе
- прелазак са теме на особу, „а колико ви имате година“
- шала којом се тема скида са стола
- тврдња да је одлука одавно донета, изговорена без параметара
- реченица „ја то радим овако већ петнаест година“
- утањен глас после реченице која је била потпуно тачна

Ниједан од ових знакова није доказ. Сваки од њих значи да је нешто у слици о себи управо додирнуто.

4. Шта Саветник не сме да претпостави

- да је Его исто што и сујета, најтиши људи имају најчвршће одбране
- да Его брани само повољну слику о себи, брани и неповољну, о томе је поглавље XI
- да је одбрана усмерена на Саветника лично, најчешће није ни примећен
- да Саговорник зна шта брани, он по правилу не зна
- да ће Его нестати ако Саветник буде љубазнији
- да је његово ћутање знак пристанка

5. Тачна и употребљива реченица

Ово је радна разлика која носи цео Приручник.

Реченица може бити **тачна** и потпуно **неупотребљива**.

Провера пре изговарања:

Шта би овај човек морао да призна о себи да би прихватио ову реченицу?

Ако би морао да призна да је до сада грешио, реченица у том облику не може да прође, ма колико била тачна. Не зато што је нетачна, него зато што тражи да човек прво поништи себе, па тек онда прихвати решење.

Употребљива реченица тражи ново сазнање, не признање грешке.

6. Практични пример

Саветник каже:

„Требало би да почнете да штедите.“

Реченица је тачна.

Шта Саговорник може да чује:

„До сада сте били неодговорни.“

Од тог тренутка он више не брани финансијску одлуку. Брани себе. И то ће радити добрим, разумним и потпуно непробојним аргументима.

Иста ствар, употребљиво:

„Видим да сте до сада све држали под контролом сами. Хајде да видимо како то што сте већ направили може да ради и када ви нећете морати да пазите на сваки динар.“

Иста Потреба, исти Задатак, иста Корист. Друга цена по слику о себи.

7. Типична грешка

Саветник појачава аргумент.

Механизам је природан: човек не прихвата, дакле нешто није разумео, дакле треба још један податак. Саветник додаје други, па трећи, сваки тачан.

Ефекат је супротан. **Сваки следећи тачан податак повећава цену признања.** Што је аргумент јачи, то би признање морало да буде веће, а човек има све мање разлога да га плати.

Одатле долази осећај да „што више објашњавам, то мање иде“, који сваки Саветник познаје.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Човек не брани решење него себе. Док год цена прихватања укључује поништавање сопствене слике, ниједан податак не помаже, а сваки следећи одмаже.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

Тачна реченица која од човека тражи да призна да је до сада грешио, у том облику није употребљива.

II. ТИП ЕГА И ОБРАСЦИ ОДБРАНЕ: ШТА ЈЕСУ, А ШТА НИСУ

1. Основна дефиниција

Образац одбране показује шта Саговорник мора да сачува о себи да би могао да прихвати ново решење. Осам образаца одбране нису нова теорија ни друга подела Его стања, него практична грађа Приручника унутар Типа Ега: показују шта Субјекат, из Его стања у коме тренутно реагује, чува у слици о себи.

Тип Ега, у смислу Књиге, јесте средство функционалног сагледавања начина на који Субјекат у одређеном тренутку, из одређеног Его стања, доживљава Потребу, реагује и припрема Одлуку (поглавље XIII). Образац одбране је његов практични део: не каже из ког Его стања човек реагује, него шта у том тренутку чува у слици о себи.

2. Осам образаца одбране

Образац одбране	Унутрашња порука	Шта штити
Его Знања	Ја знам	компетентност
Его Самосталности	Ја одлучујем	аутономију
Его Успеха	Ја могу	способност и резултат
Его Статуса	Ја вредим	положај и признање
Его Искуства	Не можеш ти мене да учиш	искуство
Его Доброте	Ја сам добар човек	моралну слику о себи
Его Доследности	Ја не мењам став тек тако	сопствени интегритет
Его негативне слике	Мени се увек тако деси	објашњење сопственог живота

Свих осам добијају по једно поглавље у Другом делу. Називи (Его Знања, Его Самосталности и остали) су радне ознаке образаца одбране, а не Его стања.

3. Образац је ситуациони, не трајна црта

Ово је правило без изузетка:

Активира се онај образац чија је слика у том тренутку угрожена.

Исти човек брани Знање у разговору о улагању, а Доброту у разговору о породичној заштити, зато што у првом разговору није угрожено исто што и у другом.

Из тога следе три оперативне последице:

- Образац се уписује као **стање у Разговору**, не као црта човека
- један човек може у истом Разговору показати два обрасца
- Образац који се појави под притиском важнији је од оног који се појави на почетку

4. Шта обрасци одбране нису

Ово је главно место обраде ове теме. На осталим местима у Приручнику само се кратко позива на овде усвојени принцип.

- **нису типологија личности**, зато што не описују човека него оно што у том тренутку брани
- **нису Его стања, о томе је Трећи део. Образац каже шта се брани, Его стање** каже ко ради
- **нису дијагноза**, ниједан образац није поремећај нити слабост
- **нису техника читања људи**, Саветник не добија приступ туђој глави него списак онога што може бити угрожено
- **не изговарају се наглас.** Саговорнику се никада не саопштава који образац брани

Последње је граница, а не стил. Реченица „видим да вам је важно да испаднете стручни“ повређује тачно оно што покушава да разуме.

5. Како се образац препознаје

По изговореној реченици, и то као **Хипотеза**, никада као закључак.

Правило најмање две Хипотезе, утврђено у Приручнику 4ВП, важи и овде: једна реченица допушта најмање два читања, а бира се оно које следеће питање може да разликује.

У Картицу се уписује цитат, па Хипотеза. Никада придев.

6. Практични пример

Изјава Саговорника:

„Ма то сам ја већ гледао, ништа ту нема ново.“

Хипотеза 1, Его Знања: брани компетентност, не жели да испадне неко ко не зна.

Хипотеза 2, Его Искуства: брани искуство, поготово ако је Саветник млађи.

Хипотеза 3: реченица је тачна, човек је стварно то гледао.

Шта следеће питање треба да разликује: да ли је гледао садржај или само чуо за тему.

Питање: „Шта вам се тада учинило најслабијим у томе?“

Ако одговори конкретно, трећа Хипотеза стоји и разговор се наставља о садржају. Ако одговори уопштено, реч је о једном од прва два обрасца и садржај сада не помаже.

7. Типична грешка

Саветник залепи образац после прве реченице и до краја га тако чита.

Пошто човек није образац, него се њиме привремено брани, свака следећа реченица се тада погрешно тумачи, а Саветник добија утисак да га „чита“ све боље.

Провера је иста као код свих Ресурса: **ако Хипотеза никада није оборена, није ни проверавана.**

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Образац одбране не описује какав је човек, него шта му је у том тренутку угрожено. Зато се препознаје изнова у сваком Разговору, а не једном заувек.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Човек није образац одбране. Човек у том тренутку брани оно што му је угрожено.**

III. ЗАШТО СЕ ЕГО НЕ ПОБЕЂУЈЕ

1. Основна дефиниција

Побеђивање Ега представља поступак којим Саветник доказује да Саговорник греши, чиме предмет Разговора престаје да буде Потреба и постаје однос између њих двојице.

2. Функционално значење

Ово је најскупља грешка у целом Ресурсу, зато што делује као исправан потез.

Саговорник каже нешто нетачно. Саветник зна тачно. Тачно се изговори. И све стане.

Јер Разговор више није:

Потреба, Задатак, решење.

Постао је:

ЈА против ТЕБЕ.

У том разговору Саветник може да победи. Победа значи да је Саговорник признао да греши. Тиме је плаћена цена коју је Его чувао, а посао је изгубљен готово увек.

3. Три облика побеђивања

- **доказивање незнања.** Саговорник каже „знам ја све то“, Саветник одговори „да знате, већ бисте то урадили“. Рационално можда тачно, комуникационо готово
- **такмичење искуством.** Саговорник каже да ради то тридесет година, Саветник наводи податке који то оспоравају
- **исправљање пред другима.** Најтеже од сва три. Пред супругом, пред колегом, пред дететом. Јавно оспоравање може бити већа претња од самог финансијског губитка

4. Шта се дешава са 4ВП

Ово је најпрецизнији опис штете.

Повређен Его погађа сва четири Велика питања одједном:

- **Намера** постаје сумњива, „шта овај хоће да ми докаже“
- **Трошак и Ризик расту, зато што сада укључују и признање**
- **Поверење пада, зато што онај ко ме је управо умањио није поуздан за следећи корак**
- **Корист престаје да се прима, свака следећа изгледа као наставак доказивања**

Отуда правило:

Његова Одлука се не гради док стоји потреба да се одбрани.

5. Шта Саветник ради уместо тога

Три поступка, и сва три се уче као занат, не као љубазност.

Признати и надоградити. Не „нисте добро разумели“, него „управо зато што познајете тему, занима ме како гледате на овај део“. Човек задржава компетентност, Разговор се наставља.

Вратити Одлуку. „Одлука је, наравно, ваша. Хајде само да видимо које могућности постоје.“ Онај ко брани самосталност престаје да мора да је брани.

Омогућити промену става без понижења. „Сасвим је разумљиво да сте тако гледали на основу информација које сте тада имали. Сада имамо још неке податке.“ Промена мишљења тиме престаје да буде доказ недоследности и постаје доказ новог сазнања.

Сва три поступка раде исто: **померају цену прихватања са слике о себи на податак.**

6. Практични пример

Изјава Саговорника:

„Осигурања су бацање пара, то сви знају.“

Лош одговор: објашњење зашто није тако, ма колико тачно. Он је реченицу изговорио јавно, пред самим собом, и сада је мора бранити.

Функционалан одговор:

„Разумем зашто се то тако чини, доста људи има то искуство, а често с разлогом. Могу ли да вам покажем шта се променило у последњих неколико година, па ви процените да ли то мења ишта у вашем случају?“

Шта је постигнуто: ранији став остаје исправан за оно време, Одлука остаје његова, а нови податак улази без цене по слику о себи.

7. Типична грешка

Саветник је у праву и не одустаје од тога.

То је грешка коју раде управо најстручнији. Што Саветник боље познаје материју, то му је теже да пусти нетачну реченицу, а свака исправка коју Саговорник није тражио плаћа се из истог рачуна.

Мера је једноставна: **исправља се податак који мења Одлуку, а не сваки нетачан податак.**

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Саветник који победи у Разговору о томе ко је у праву, изгубио је Разговор о томе шта човеку треба.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

Саговорника не треба поразити да би прихватио. Треба му оставити начин да прихвати, а да остане онај ко јесте.

ДРУГИ ДЕО

ОСАМ ОБРАЗАЦА ОДБРАНЕ

IV. Знања V. Самосталности VI. Успеха VII. Статуса VIII. Искуства IX. Доброте X. Доследности XI. Негативне слике XII. Целина

IV. ЕГО ЗНАЊА

„Ја знам.“

1. Основна дефиниција

Его Знања представља образац одбране којим Саговорник штити сопствену компетентност, дакле слику о себи као о човеку који зна и разуме.

2. Функционално значење

Овај образац је најчешћи у Разговорима о финансијама, зато што тема сама по себи ствара неравнотежу. Један за столом је стручњак, други није, и то обојица знају.

Оно што Саговорник брани није знање него **право да не буде смештен у улогу онога који не разуме**.

Отуда правило које важи кроз цело поглавље:

Питање није колико човек зна, него шта се дешава са њим ако се покаже да не зна.

3. Како се испољава

- „Знам ја то.“
- „Читао сам о томе.“
- „То ми је познато, није ништа ново.“
- набрајање појмова уместо питања о њима
- прекидање објашњења на половини
- питања која проверавају Саветника, а не тему
- позивање на извор, „то сам гледао на интернету“

Ниједна од ових реченица не значи да човек не зна. Свака значи да му је важно да не испадне да не зна.

4. Шта Саветник не сме да претпостави

- да је реченица „знам ја то“ неистина коју треба разоткрити
- да провера знања помаже, свака провера подиже улог
- да човек зна оно што тврди, али ни да не зна
- да ће признање незнања доћи ако се притисне довољно пажљиво
- да га стручни речник импресионира, најчешће га затвара

5. Реченица која не повређује

„Управо зато што познајете тему, занима ме како ви гледате на овај део.“

Она ради зато што ради три ствари одједном: потврђује компетентност, тражи податак и Саговорнику даје улогу која му одговара.

Још јача варијанта, тамо где однос то дозвољава:

„Реците ми где ово шкрипи, ви ћете то видети пре мене.“

Тиме Его Знања престаје да буде зид и постаје Рес Разговора. Човек који проверава више не мора да брани да зна.

Оно што се не сме рећи: „нисте добро разумели“, „то није баш тако“, „ту се људи често варају“.

6. Практични пример

Изјава Саговорника:

„Знам ја како то функционише, то је као штедња, само скупља.“

Тачно стање: тврдња је нетачна.

Шта Саветник не ради: не исправља. Исправка би добила Разговор и изгубила човека.

Шта Саветник ради:

„Има ту доста сличности, у праву сте око тога да се и једно и друго ослања на редовност. Занима ме шта би за вас било важније, да новац буде доступан у сваком тренутку или да ради на дужи рок?“

Шта се догодило: тврдња није ни потврђена ни оспорена, Разговор је померен на параметар, а компетентност је остала нетакнута.

7. Типична грешка

Саветник улази у доказивање.

„Да знате, већ бисте то урадили“ је реченица која је рационално можда тачна, а комуникационо завршна. После ње Саговорник више не бира решење него брани себе.

Посебан облик исте грешке: Саветник осети да му се оспорава струка, па и он почне да брани своје знање. Тада за столом седе два Ега Знања и Потреба је нестала из Разговора.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Са човеком који брани знање не расправља се о томе шта зна. Њему се даје посао у коме његово знање има чему да служи.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

Реченица „знам ја то“ не тражи проверу. Она тражи да не будем неко ко не зна.

V. ЕГО САМОСТАЛНОСТИ

„Ја одлучујем.“

1. Основна дефиниција

Его Самосталности представља образац одбране којим Саговорник штити сопствену аутономију, дакле слику о себи као о човеку који сам доноси одлуке о свом животу.

2. Функционално значење

Овај образац не реагује на садржај него на **начин**.

Што га Саветник више убеђује, то он има већу потребу да каже НЕ. Не зато што је предлог лош, него зато што НЕ постаје доказ његове слободе.

Из тога следи нешто што многи Саветници науче тек после низа изгубљених Разговора:

Код овог обрасца сваки поновљен аргумент смањује вероватноћу прихватања.

3. Како се испољава

- „Ја ћу сам да одлучим.“
- отпор на реч „морате“, „треба“, „препоручујем“
- тражење да Разговор буде без обавезе, изричито
- одбијање рокова, чак и разумних
- питања о томе ко још од њега нешто очекује
- нагло сужавање времена када осети наговарање
- прихватање теме, а одбијање тачно предложеног корака

4. Шта Саветник не сме да претпостави

- да НЕ говори о решењу, оно најчешће говори о притиску
- да више информација помаже, овде помаже мање
- да је реч о неповерењу у Саветника
- да човек не жели решење, најчешће га жели, али под својим условима
- да ће попуштање у цени променити ишта, притисак се не решава попустом

5. Реченица која не повређује

„Одлука је, наравно, ваша. Хајде само да видимо које могућности постоје.“

Она враћа контролу пре него што је Саговорник затражи, чиме одбрана постаје непотребна.

Друго средство је **избор уместо препоруке**. Уместо једне предложене могућности, две међу којима бира. Човек који бира не мора да брани да одлучује сам.

Треће, и најмање коришћено: **изричито дато право на НЕ**, како је утврђено у Приручнику 4ВП. Код овог обрасца оно ради јаче него било где.

6. Практични пример

Изјава Саговорника:

„Немојте ви мени сад да продајете, ја ћу да видим па ћу да јавим.“

Хипотеза 1: Его Самосталности, брани аутономију.

Хипотеза 2: Намера није решена, види Приручник 4ВП.

Шта Саветник ради:

„У реду. Нећу вас звати ни подсећати. Оставићу вам две могућности на папиру, па ако вам нешто затреба, знате где сам.“

Шта се догодило: обећање је мало и проверљиво, а испуњава се тако што се **не позове**. Код овог обрасца непозивање је поступак, а не пропуст.

Ако се јави сам, аутономија је потврђена и Разговор може да иде даље. Ако се не јави, ништа није изгубљено, зато што притисак није ни примењен.

7. Типична грешка

Саветник убрза чим осети да човек измиче.

То је најприроднија реакција и најскупља. Убрзање се код овог обрасца чита као наговарање, наговарање као притисак, а притисак производи НЕ које више нема везе са решењем.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Човеку који брани право да одлучује сам не треба још један аргумент, него још један степен слободе.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Његово НЕ често није одговор на предлог, него на начин на који је предлог изнет.**

VI. ЕГО УСПЕХА

„Ја могу.“

1. Основна дефиниција

Его Успеха представља образац одбране којим Саговорник штити слику о себи као о способном човеку који је сам нешто направио.

2. Функционално значење

Овај образац је најрањивији у тренутку који је у финансијском саветовању редован: **када анализа покаже слабост**.

Нема резерве. Нема заштите. Постоје велики кредити. Нема плана.

За Саветника је то полазна тачка посла. За човека са Егом Успеха то је реченица која гласи:

„Ниси успешан колико мислиш.“

И од тог тренутка се разговара о нечем сасвим другом.

3. Како се испољава

- набрајање онога што је постигао, у одговору на питање о стању
- умањивање проблема, „то ми је под контролом“
- прелазак на будуће планове чим се помене садашње стање
- поређење са другима који стоје горе
- нелагода при конкретним бројкама, посебно при мањим износима
- реченица „нисам ја од оних који не знају шта раде“

4. Шта Саветник не сме да претпостави

- да је стање мерило способности, човек то може чути и када Саветник тако не мисли
- да приказ проблема покреће, код овог обрасца он затвара
- да мала бројка није увреда, често јесте, ако је изнета као доказ
- да човек не види проблем, најчешће га види боље него што показује
- да похвала решава, неискрена похвала овде пада прва

5. Реченица која не повређује

„Доста тога сте већ направили. Хајде да видимо како оно што сте створили можемо додатно да заштитимо.“

Она мења предмет Разговора са **недостатка** на **заштиту постојећег**. Исти посао, исти производ, потпуно друга цена по слику о себи.

Правило за овај образац:

Полази се од онога што јесте направљено, не од онога што недостаје.

То није улепшавање. Ако човек има кредите и нема резерву, он је уз то ипак нешто и створио, и то је Чињеница једнако тачна као и она прва.

6. Практични пример

Стање: висок приход, нула резерве, три кредита.

Лоше отварање:

„Ово вам никако није добро постављено.“

Функционално отварање:

„Приход вам је озбиљан и очигледно знате да зарадите. Оно што бих желео да видимо је шта се дешава са тим приходом ако три месеца не буде онакав какав је сада.“

Шта се догодило: проблем није ублажен ни за динар. Промењено је само то ко је у реченици отказао, човек или околност.

7. Типична грешка

Саветник почиње од дијагнозе стања.

То је навика која долази из струке, где се увек прво утврђује затечено. Код овог обрасца дијагноза изнета на почетку затвара Разговор пре него што је почео, а Саветник остане са утиском да човек „не жели да види стварност“.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Човеку који брани способност не показује се шта није урадио, него шта од онога што јесте урадио може да изгуби.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Приказ слабости код овог обрасца не покреће Одлуку. Он покреће одбрану.**

VII. ЕГО СТАТУСА

„Ја вредим.“

1. Основна дефиниција

Его Статуса представља образац одбране којим Саговорник штити свој положај, углед и начин на који га други виде.

2. Функционално значење

Разлика у односу на Его Успеха је у публици.

Его Успеха брани сопствену процену себе. Его Статуса брани **тућу**.

Зато је овде најосетљивија ситуација она у којој нису сами. Јавно оспоравање, чак и благо, може бити већа претња од самог финансијског губитка о коме се разговара.

3. Како се испољава

- позивање на позиције, титуле и познанства
- питање ко још то користи, и то пре питања шта то јесте
- осетљивост на то ко седи за столом и ко шта чује
- инсистирање на посебном третману, ма како малом
- реченица „ја се са свакаквим људима сретнем“
- пређутно проверавање да ли га Саветник препознаје

4. Шта Саветник не сме да претпостави

- да ласкање ради, оно се препознаје и код овог обрасца најскупље плаћа
- да је довољно не оспоравати, потребно је водити рачуна и **пред ким**
- да је реч о таштини, најчешће је реч о положају који је стварно тежак и стварно се брани
- да га подаци о другим клијентима не занимају, занимају га, али само тачни

5. Реченица која не повређује

„Да не улазимо у детаље овде пред свима, могу да вам пошаљем разраду па да то прођемо у миру.“

Она склања могућност јавног оспоравања пре него што се јави потреба за одбраном.

Друго средство је **тачна референца**: не „то раде сви“, него једна конкретна и проверљива. Овај образац је једини код кога референца стварно помера, али само док је тачна. Једна нетачна руши и њу и Поверење.

6. Практични пример

Ситуација: састанак у фирми, присутан и његов сарадник. Саговорник изнесе нетачну тврдњу о порезу.

Шта Саветник не ради: не исправља. Исправка пред сарадником кошта више него сама грешка.

Шта Саветник ради:

„То је добро питање и није једноставно, има ту неколико случајева. Могу вам то сутра послати разрађено, па да прођемо кроз бројке.“

Ново разумевање: исправка ће се догодити, али у приватном каналу, где нема ко да гледа. Тачност није жртвована, само време и место.

7. Типична грешка

Саветник исправља пред другима.

Најчешће ненамерно, у добронамерној жељи да сви за столом имају тачну информацију. Ефекат је трајан, зато што се Саговорник не сећа податка него тога ко га је исправио и пред ким.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Код овог обрасца једнако је важно шта се каже и пред ким се каже.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Исправка изнета пред другима кошта више од грешке коју исправља.**

VIII. ЕГО ИСКУСТВА

„Не можеш ти мене да учиш.“

1. Основна дефиниција

Его Искуства представља образац одбране којим Саговорник штити вредност сопственог животног и професионалног искуства.

2. Функционално значење

Овај образац се најчешће активира разликом у годинама, али не само њоме.

Иза реченице „прошао сам ја много тога“ стоји нешто што је по правилу тачно: тај човек **јесте** прошао много тога и то искуство има вредност. Проблем настаје само када искуство постане једини дозвољени извор сазнања.

Отуда правило:

Искуство се не оспорава. Оно се укључује у Разговор.

3. Како се испољава

- „Младићу, ја сам то радио док ти ниси ни знао шта је то.“
- „Ја сам преживео и деведесете и 2008.“
- позивање на то шта се дешавало раније, као на доказ шта ће се дешавати
- одбијање нових појмова, „то су нове измишљотине“
- благ, ментроски тон према Саветнику
- питања о томе колико Саветник дуго ради, постављена рано

4. Шта Саветник не сме да претпостави

- да је искуство застарело, чак и када јесте у једном делу
- да ће податак победити искуство, неће, зато што податак долази споља а искуство изнутра
- да је реч о омаловажавању Саветника, најчешће није лично
- да човек не жели ново, жели, али не по цену да старо буде проглашено погрешним
- да младост Саветника треба да се брани, брањење је потврда да је тема

5. Реченица која не повређује

„Управо ме зато занима ваше искуство. Шта се до сада показало као најбоље?“

Она искуство претвара из зида у Рес.

Још јача, за случајеве у којима је нешто стварно застарело:

„Ви сте то видели у пракси, ја сам видео само бројке. Шта се, по вама, у међувремену променило?“

Тиме промену изговара он, а не Саветник. То је исти механизам као код Ега Доследности у поглављу X, само са другим предметом.

6. Практични пример

Изјава Саговорника:

„Ја сам осигурања гледао још деведесет и седме, и знам како то заврши.“

Чињенице (опажене у Разговору): година, тон, реч „знам“, реч „заврши“.

Хипотеза 1, Его Искуства: брани вредност онога што је прошао.

Хипотеза 2, Поверење: стварно је изгубио новац, што је прошло искуство а не одбрана.

Питање које разликује:

„Шта се тачно тада догодило?“

Ако одговори конкретно, реч је о стварном искуству и ради се на Поверењу, како је утврђено у Приручнику 4ВП. Ако одговори уопштено, реч је о обрасцу и ради се на укључивању искуства, а не на подацима.

7. Типична грешка

Такмичење искуством.

Саветник наводи податке који показују да је ситуација данас другачија. Сваки податак је тачан, а сваки додатно потврђује Саговорнику да га неко управо учи.

Мера је једноставна: **Саветник не треба да победи, него да отвори простор.**

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Искуство које се уважи престаје да буде препрека и постаје извор података које Саветник иначе не би имао.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Ономе ко брани искуство не супротставља се податак, него му се даје питање на које само он може да одговори.**

IX. ЕГО ДОБРОТЕ

„Ја сам добар човек.“

1. Основна дефиниција

Его Доброте представља образац одбране којим Саговорник штити моралну слику о себи, дакле слику о себи као о добром, одговорном и бризи посвећеном човеку.

2. Функционално значење

Овај образац је најзначајнији у породичним финансијама и, истовремено, најосетљивији на злоупотребу.

Човеку који нема животно осигурање не сме се рећи да није заштитио породицу. Он ће чути:

„Лош си отац.“

И више неће разговарати о осигурању.

Али постоји и супротна страна, једнако важна: управо код овог обрасца најлакше је произвести пристанак кривицом. То ради, ради брзо, и трајно оштећује однос.

3. Како се испољава

- честа позивања на породицу, децу, родитеље
- нелагода при темама заштите, изражена кроз промену теме
- реченица „ја за њих све радим“
- преузимање туђих обавеза, у причи о свакодневици
- тешко изговарање сопствених жеља
- одбијање да се о неповољном исходу уопште говори

4. Шта Саветник не сме да претпостави

- да човек није мислио на то, најчешће јесте, и то више пута
- да ће осећај кривице покренути Одлуку, покренуће пристанак, што није исто
- да је бављење темом заштите доказ да му породица није важна
- да ћутање значи да га тема не дира

5. Реченица која не повређује

„Видим да вам је породица веома важна. Хајде да погледамо како ту бригу можемо претворити у конкретан систем заштите.“

Овде је механизам другачији него код осталих образаца. Његова позитивна слика о себи не мора да се заобилази, него **постаје мост ка Задатку**.

Он већ јесте човек који брине. Ради се само о томе да брига добије облик.

6. Граница коју овде треба поставити изричито

Ово је једино поглавље у Другом делу које има посебан одељак о граници, зато што је овде злоупотреба и најлакша и најисплативија на кратак рок.

Дозвољено: учинити последице видљивим, тачно, без појачавања.

Недозвољено: производити слику њега као лошег родитеља или супружника, посредно или у шали.

Разлика се препознаје по једном питању: **да ли реченица описује стање или оцењује човека.**

Ово је исто правило које у Приручнику Покретачке Силе важи за Породицу ЗАШТИТА, и овде се на њега само позива.

7. Практични пример

Лоше:

„Знате да ако вама нешто буде, они остају без ичега?“

Тачно, и производи кривицу. Пристанак дат из кривице отказује се, по правилу, у прве две године.

Функционално:

„Претпостављам да сте већ размишљали о томе шта би било да вас нема. Реците ми како сте то до сада решавали, па да видимо да ли ту нешто недостаје.“

Шта се догодило: претпостављено је да је човек већ мислио на то, што је по правилу тачно, а тема је отворена без иједне речи о томе какав је он.

8. Типична грешка

Саветник користи страх зато што ради.

Ради, кратко. Оно што остаје је човек који је потписао да не би био лош, а не зато што му решење ваља. Такав уговор нема ко да брани када дође прва тешка година.

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Код овог обрасца брига већ постоји. Саветников посао није да је произведе него да јој да облик.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Пристанак дат из кривице није Одлука. То је привремено смирење савести и отказује се чим савест смири.**

X. ЕГО ДОСЛЕДНОСТИ

„Ја не мењам став тек тако.“

1. Основна дефиниција

Его Доследности представља образац одбране којим Саговорник штити сопствени интегритет, дакле слику о себи као о човеку који стоји иза онога што каже.

2. Функционално значење

Овај образац се разликује од свих осталих по томе што се **јавља касно**, обично тек пошто је Разговор прошао добро.

Човек је раније рекао: „Осигурања су глупост.“ После Разговора схвати да можда нису. И тада настаје нови проблем, тежи од првобитног.

Ако сада прихвати, мора да призна:

„Грешио сам.“

Зато понекад брани стари став и када више не верује у њега. Не брани став него себе као човека који стоји иза свог става.

3. Како се испољава

- враћање на раније изговорено, сопственим речима
- реченица „ја сам увек говорио да...“
- прихватање свега осим последњег корака
- одлагање без новог разлога, после Разговора који је прошао добро
- тражење да се одлука донесе касније, „да ово мало одлежи“
- нелагода када се помене шта је раније мислио

4. Шта Саветник не сме да претпостави

- да се човек предомислио зато што се сложио, слагање је овде лакше од Одлуке
- да га подсећање на раније речено може убрзати, оно га зауставља
- да му треба још један аргумент, аргументи су већ прихваћени
- да ће признати промену мишљења наглас, најчешће неће, и не мора

5. Реченица која не повређује

„Сасвим је разумљиво да сте тако гледали на то на основу информација које сте тада имали. Сада имамо још неке податке.“

Ово је најважнија реченица у целом Другом делу, зато што решава ствар коју ниједан податак не решава.

Промена става тиме престаје да буде доказ недоследности и постаје **доказ новог сазнања**.

Правило које из ње следи важи за све обрасце, а овде је најочигледније:

Човеку треба омогућити да промени мишљење без понижења.

Оно што се не сме рећи, ни у шали: „па видите да нисте били у праву“, „ето, рекох вам“, „сад кад сте видели како стоје ствари“.

6. Практични пример

Изјава Саговорника, на другом сусрету:

„Слушај, све то стоји, али ја сам увек био против тога и не бих сад мењао.“

Чињенице (опажене у Разговору): прихваћен садржај, одбијен корак, изричито позивање на сопствену доследност.

Шта Саветник ради:

„И не морате мењати став. Оно што сте тада мислили важило је за оно што је тада постојало. Ово што сада гледамо није исто, па ако вам не одговара, слободно кажите не.“

Зашто ради: стари став остаје исправан, ново решење не оспорава њега лично, а право на НЕ је изричито дато, чиме нема ни притиска којим би се бранио.

7. Типична грешка

Саветник тражи да Саговорник призна да је погрешио.

Најчешће то не тражи речима него тоном, или тако што понови његову ранију реченицу. Довољно је једном.

Одатле долази појава коју многи Саветници познају: све је прошло одлично, а човек се више не јавља.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Овом човеку не треба још један доказ да је ново решење боље. Треба му начин да га прихвати, а да не мора да поништи себе од јуче.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Промена става не сме да кошта част. Тамо где кошта, човек ће радије остати при погрешном.**

XI. ЕГО НЕГАТИВНЕ СЛИКЕ

„Мени се увек тако деси.“

1. Основна дефиниција

Его негативне слике представља образац одбране којим Саговорник штити неповољну, али устаљену представу о себи, зато што му она објашњава сопствени живот.

2. Функционално значење

Ако Его чува **континуитет** представе о себи, онда чува и ону која није ласкава.

Слика „мени се увек тако деси“ има функцију: она објашњава све што се до сада догодило, и то објашњава на начин који не тражи ништа од човека.

Прихватање решења ту слику руши. Јер ако сада може, значи да је **и раније могао, а није**.

То је тежи улог од признања незнања. Незнање се лако објасни, а пропуштено време не.

Отуда правило:

Овај образац не брани удобност него објашњење.

3. Како се испољава

- „Мени то никад не успе.“
- „Ја немам среће са тим стварима.“
- унапред најављен неуспех, пре него што је ишта предложено
- шала на сопствени рачун, у тренутку када разговор постане озбиљан
- одбијање планирања на дужи рок, „ко зна шта ће бити“
- реченица „шта ће мени то“
- прихватање свега што Саветник каже, без иједног питања, праћено нечињењем

4. Шта Саветник не сме да претпостави

- да човека треба уверити да није тако, то је оспоравање његовог искуства и производи још јачу одбрану

- да велики циљ мотивише, што је циљ већи, то је слика убедљивија
- да туђи успешни примери помажу, они потврђују да је он изузетак
- да је реч о лењости или незаинтересованости
- да ентузијазам Саветника преноси, што је Саветник ведрији, то је јаз већи

5. Разлика у односу на низак НСП

Ово разграничење је обавезно, зато што се два стања лако замене.

Низак НСП: нема параметара, човек не зна шта би желео и тема му није лична.

Его негативне слике: параметри постоје, тема је лична и јасна, али је исход **унапред отписан**.

Провера је једно питање: „Шта би требало да буде другачије за пет година?“ Човек са ниским НСП не уме да одговори. Човек са негативном сликом одговори, па сам дода зашто то неће бити.

6. Реченица која не повређује

„Не морамо одмах велико. Хајде да пробамо нешто мало, што можете да прекинете ако не буде ваљало.“

Три услова за корак које овај образац може да прихвати:

- **мали**, толико да неуспех не потврђује слику
- **проверљив**, да се резултат види брзо
- **раскидив**, да прихватање не буде коначан суд о себи

Друга реченица, за случајеве где је слика везана за прошлост:

„Са оним што сте тада имали, тешко да је могло другачије.“

Она не оспорава слику него јој одузима део који кошта.

7. Практични пример

Изјава Саговорника:

„Ма ја сам то пробао три пута, увек испадне да ја нешто зезнем.“

Шта Саветник не ради: не наводи да то није тачно и не наводи туђе примере.

Шта Саветник ради:

„Шта се тачно догодило прошлог пута?“

и затим:

„Хајде онда да поставимо тако да ово што вас је прошли пут сручило овде уопште не постоји.“

Шта се догодило: узрок је премештен са човека на поставку, а да ниједном није речено да човек није крив. Слика није оспорена, него јој је одузет данашњи предмет.

8. Типична грешка

Саветник појача ведрину.

Види човека који себе потцењује, па га храбри, наводи примере, тврди да ће све бити добро. Свака та реченица код овог обрасца значи: „ти ме не разумеш“.

Мера је обрнута од уобичајене: **што је слика тежа, то мањи корак и мање обећање.**

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Овај човек не тражи да га неко убеди да може. Тражи корак толико мали да неуспех не би ништа доказао.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

Ко брани лошу слику о себи, не брани удобност него објашњење свог живота.

XII. ОБРАСЦИ ОДБРАНЕ КАО ДИНАМИЧКА ЦЕЛИНА

1. Основна дефиниција

Обрасци одбране чине динамичку целину у којој се, у зависности од тога шта је у датом тренутку угрожено, активира један или више њих, при чему се активни образац може променити и унутар истог Разговора.

2. Функционално значење

Претходних осам поглавља обрадило је обрасце појединачно, зато што се тако уче.

Тако се не појављују.

У Разговору је по правилу присутан један видљив образац и бар још један у позадини, а под притиском се јавља онај који брани **старију** слику, ону која је човеку дуже служила.

Отуда правило:

Образац који се појави под притиском важнији је од оног који се појавио на почетку.

3. Парови који често иду заједно

- **Знање и Искуство.** Оба бране право на компетентност, једно преко података, друго преко година
- **Успех и Статус.** Оба бране постигнуће, једно пред собом, друго пред другима
- **Доброта и негативна слика.** Наизглед супротни, а често исти човек: добар према свима, лош према себи
- **Самосталност и Доследност.** Оба бране право на сопствену позицију, једно у Одлуци, друго у времену

4. Промена обрасца усред Разговора

Када се активни образац промени, то никада није случајно. Промена значи да је управо додирнуто нешто друго.

Најчешћи прелази:

- **Знање у Самосталност:** човек је престао да брани да зна и почео да брани да одлучује. Обично после реченице која је звучала као препорука
- **Успех у Доследност:** прихватио је да стање није идеално, али не може да прихвати да мења оно што је сам поставио
- **Статус у Знање:** дошао је још неко за сто

Оперативно: **промена обрасца је знак да се врати корак уназад, не да се убрза.**

5. Веза са 4 Велика питања

Сваки образац најчешће активира одређено Велико питање, што омогућава да се два Ресурса користе заједно.

Образац одбране	Најчешће активно Велико питање	Шта прво пада
Знања	Поверење	спремност да прими податак
Самосталности	Намера	спремност да настави Разговор
Успеха	Корист	спремност да призна стање
Статуса	Поверење	спремност да буде отворен пред другима
Искуства	Намера	спремност да чује ново
Доброте	Корист	спремност да говори о заштити
Доследности	Трошак и Ризик	спремност да направи последњи корак
негативне слике	Корист	спремност да замисли другачији исход

Табела не одређује човека. Она говори где ће се, ако све друго буде исто, први пут запети.

6. Шта Саветник не сме да претпостави

- да човек има само један образац
- да је образац који се види први и најважнији
- да се образац не мења, мења се, и то у оба смера
- да два обрасца значе сложенијег човека, значе само две угрожене слике
- да образац одређује исход, он одређује цену, а не смер

7. Практични пример

Ток: Разговор о улагању. Саговорник прво брани да зна, набраја појмове, тражи детаље. Кад Саветник каже „ово бих вам препоручио“, човек нагло каже да ће размислити и скраћује састанак.

Погрешно читање: изгубљено интересовање.

Функционално читање: образац се променио са Знања на Самосталност у тренутку изговарања речи препорука. Није проблем у решењу него у томе што је решење дошло као препорука, а не као избор.

Функционални следећи корак: не понављање аргумената него две могућности међу којима бира и изричито враћена Одлука.

8. Типична грешка

Саветник ради на обрасцу који је препознао на почетку.

Пошто је прва Хипотеза постављена рано и потврђена бар делимично, она се задржи и онда када је човек већ прешао на нешто друго. Ефекат је исти као у Приручнику 4ВП: савршено изведен потез на погрешном месту.

Провера је иста: **ако добро изабрана реченица ништа не помера, брани се нешто друго него што мислимо.**

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Образац није етикета него тренутно стање одбране. Зато се не утврђује једном на почетку, него се прати кроз цео Разговор.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Промена обрасца усред Разговора није знак да човек измиче, него да смо управо додирнули нешто друго.**

ТРЕЋИ ДЕО

УНУТРАШЊИ ТИМ

XIII. Шест Функција XIV до XIX. Его стања XX. Зрелост XXI. Коалиције и место квара

XIII. ШЕСТ ФУНКЦИЈА УНУТРАШЊЕГ ТИМА

1. Основна дефиниција

Унутрашњи тим је радни назив Приручника за Его стања из Књиге, посматрана као функције које, свака са својом Улогом, воде Субјекта од препознавања Потребе до Одлуке.

Чини га шест функција: пет облика Его стања из Књиге, БриРод (Брижни Родитељ), КриРод (Критични Родитељ), Одр (Одрасли), СлоДет (Слободно Дете) и АдаДет (Адаптивно Дете), и БунДет, радна ознака за отпор. Књига Бунтовно Дете не издваја као посебно Его стање, па се БунДет у Приручнику чита као облик Адаптивног Детета.

Порекло: Его стања Родитељ, Одрасли и Дете, као и њихови облици Критични и Брижни Родитељ, Слободно и Адаптивно Дете, потичу из трансакционе анализе Ерика Берна (Eric Berne). ФТСаветовање их преузима као средство сагледавања и додаје им унутрашњи функционални ток Одлуке, границу Брижног и Надменог Родитеља и везу са Задатком (Књига, Целина 5, т. 2).

2. Разлика у односу на Други део

Ово је место на коме се два слоја Приручника коначно раздвајају.

- **Образац одбране каже шта се брани**
- **Унутрашњи тим** каже **ко у човеку ради**

Исти образац може да се брани из различитих Его стања, о чему је поглавље XXV. Зато се ова два никада не изједначавају и никада не уписују у исто поље.

3. Основни принцип

Ниједно Его стање само по себи није ни добро ни лоше.

Свако има своју Улогу, своју функционалну вредност и своју границу.

Нефункционалност настаје у једном од три случаја: Его стање не обави своју Улогу, пређе своју границу, или преузме Улогу другог Его стања.

4. Шест штићених вредности

Ово је најкраћи опис целог модела. Свако Его стање штити нешто друго:

Его стање	Основна реч	Штити
СлоДет	ХОЋУ	Потребу
БриРод	БРИНЕМ	Добро
КриРод	ТРЕБА	Границу и критеријум
Одр	ЈЕСТЕ	Стварност
АдаДет	ПРИЛАГОЂАВАМ СЕ	Одрживост односа
БунДет	МОЈЕ	Аутономију

Тиме се Его стања у Приручнику не читају као психолошки типови, него као шест функционалних Улога.

5. Унутрашњи тим у шест питања

Свако Его стање се препознаје по питању које поставља:

- **СлоДет:** Шта хоћу?
- **БриРод:** Шта је добро за мене?
- **КриРод:** Које су границе и критеријуми?
- **Одр:** Шта стварност показује?
- **АдаДет:** Чему и колико треба да се прилагодим?
- **БунДет:** Да ли је ово и даље моја Одлука?

И тек када су та питања довољно разрешена:

Родитељ: шта одлучујем?

6. Зашто Одлуку доноси Родитељ

Ово је свесно одступање од уобичајене поставке, у којој извршна улога припада Одраслом, и зато се овде изричито образлаже. Одлуку доноси човек; Тип Ега у човеку одражава процес одлучивања, а Субјекат је функционални аспект човека у Моделу, па је Одлука увек Субјектова (К-317). Књига (Целина 5, т. 7) описује унутрашњи функционални ток Одлуке: Дете осети Потребу, Родитељ брине, Одрасли проверава, Брижни Родитељ проверава код Саветника, односно Понуђача. Одлука се доноси на емотивном нивоу, а Родитељ у петом кораку проверава Намеру понуђача, што је прво Велико питање.

Одр у овом моделу има строго одређену Улогу: **утврђује шта јесте**. Његов производ је налаз, не Одлука. Ако би Одр одлучивао, Одлука би се сводила на оно што је мерљиво, а онда би сваки избор који није најисплативији био грешка. Људи тако не одлучују, и не треба да одлучују.

Одлука припада интегрисаном Родитељу, дакле оном делу који обједињује Добро и критеријум, а не БриРод или КриРод појединачно. Пре Одлуке БриРод проверава код Саветника, односно Понуђача, да ли он заиста може допринети Задатку. Та провера није нужно израз неповерења: понекад је управо она услов да Одлука буде самостална и одговорна (Књига, Целина 5, т. 7). Родитељ је функција кроз коју човек доноси Одлуку.

Разлика је оперативна:

- **Одр:** „Ево шта сам утврдио.“
- **Родитељ: „Ево шта одлучујем.“**

БриРод сам не одлучује, зато што би одлучио у корист тренутне удобности Детета. КриРод сам не одлучује, зато што би одлучио по правилу, а не по случају. Одлуку носи њихова целина, уз налаз Одраслог.

7. Целовита матрица

Его стање	Основна реч	Основна Улога	Преко границе	Под стресом
БриРод	БРИНЕМ	чува Добро Детета	спасава, преузима, одлучује уместо другог (Надмени Родитељ)	СПАСАВА
КриРод	ТРЕБА	поставља критеријуме и границе	контролише, осуђује	КОНТРОЛИШЕ
Одр	ЈЕСТЕ	испитује стварност	преанализира или преузима Одлуку	ПРЕАНАЛИЗИРА
СлоДет	ХОЋУ	препознаје и изражава Потребу	импулсивно задовољава	ТРАЖИ ОЛАКШАЊЕ
АдаДет	ПРИЛАГОЂАВАМ СЕ	прилагођава понашање околностима	покорава се	ПОПУШТА
БунДет	МОЈЕ	штити аутономију	аутоматски се противи	СУПРОТСТАВЉА СЕ

Матрица се понавља у Прилогу 3 као чист оперативни алат.

8. Шта Саветник не сме да претпостави

- да јача Его стања воде бољим Одлукама
- да се Его стање види по тону, исти тон може доћи из два различита стања
- да човек бира из ког стања говори
- да Саветник може да „укључи“ туђе Его стање, може само да га не активира погрешно
- да је ово тест личности

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Унутрашњи тим није скуп црта него подела посла. Питање није ко је најјачи, него да ли свако ради свој део.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Одр утврђује шта јесте. Одлуку доноси Родитељ. Тамо где Одр одлучује, мерљиво је истиснуло важно.**

XIV. БРИРОД, БРИЖНИ РОДИТЕЉ

„БРИНЕМ“

1. Основна Улога

БриРод прихвата Потребу Детета и брине да њено задовољење буде у складу са Добром Детета.

Дете каже: „ХОЋУ.“

БриРод одговара: „ЧУЈЕМ ТЕ. Хајде да видимо да ли то може бити добро за тебе.“

2. Функционална снага

Брига, заштита, подршка, разумевање, сигурност, стрпљење.

Он омогућава Детету да **безбедно има Потребу**. Без њега човек не сме ни да пожели, зато што свака жеља одмах наилази на критеријум.

3. Функционална граница

ТУЂА ОДГОВОРНОСТ.

БриРод може да помогне, подржи, заштити и упозори. Не сме да преузме туђи Задатак и туђу Одлуку.

4. Прелазак границе

Ред је увек исти и увек постепен:

брига, презаштићивање, спасавање, преузимање, надменост.

Крајња порука гласи: **„Ја знам шта је добро за тебе.“ Књига (Целина 5, т. 5.2 и 11) тај облик назива Надменим Родитељем: када Брижни Родитељ почне да одлучује уместо другог Субјекта, заштита прелази у управљање.**

Важно је приметити да ниједан корак у том низу није зао. Сваки је наставак претходног, само за пола корака дужи.

5. Под стресом

СПАСАВА.

Што је страх већи, то је јача потреба да се нешто уради, чак и уместо другог. Под високим притиском БриРод не пита шта други жели, него шта може да се уради одмах.

6. Улога у Одлуци

Прихвата Потребу, покреће проверу, процењује Добро, а по налазу Одраслог проверава код Саветника, односно Понуђача, Намеру и Поверење: да ли он заиста може допринети Задатку.

Не доноси Одлуку; Одлука је Субјектова.

7. Предаја

БриРод у Одр: „Провери да ли је ово реално, могуће и прихватљиво.“

По налазу Одраслог, БриРод се још једном јавља: проверава код Саветника, односно Понуђача, да ли он заиста може допринети Задатку („Да ли могу да вам верујем?“), и пита: „Да ли је ово Добро за моје Дете?“ И то је његов последњи корак.

8. Како се препознаје у Разговору и шта Саветник ради

Препознаје се по: причи о другима више него о себи, преузимању туђих обавеза као нормалној ствари, тешкоћи да изговори сопствену жељу, реченици „мени не треба ништа“.

Шта Саветник ради: пита за његову сопствену Потребу изричито, зато што је он неће изнети сам. Питање „а шта би вама значило“ код овог човека тражи два до три покушаја.

Шта Саветник не ради: не гради Разговор искључиво на бризи за друге, ма како лако то ишло. Човек који све решава за друге лако потпише и оно што њему не одговара, а такав уговор не издржи.

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *БриРод не постаје нефункционалан тако што превише брине, него тако што уместо бриге почне да преузима.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Између бриге и спасавања стоји једно питање: да ли ме је уопште питао.**

XV. КРИРОД, КРИТИЧНИ РОДИТЕЉ

„ТРЕБА“

1. Основна Улога

КриРод поставља критеријуме, правила и границе унутар којих се могу разматрати могућности задовољења Потребе.

2. Функционална снага

Устројство, дисциплина, стандард, одговорност, граница, доследност.

Он уме да каже **„ОВО НЕ“**, и то је неопходна Функција. Без њега нема ниједног критеријума по коме би се било шта поредило.

3. Функционална граница

КриРод процењује поступак према критеријуму, не вредност Субјекта.

4. Прелазак границе

критеријум, захтев, контрола, критика, осуда.

Уместо „овај поступак није прихватљив“ добија се **„ти ниси у реду“**.

5. Под стресом

КОНТРОЛИШЕ.

Када расте неизвесност, појачава правила, захтеве и забране. Када ни то не помогне, тражи кривца, зато што је кривац последњи облик реда.

6. Улога у Одлуци

Поставља критеријуме и границе. Не сме да донесе пресуду пре испитивања стварности.

7. Предаја

КриРод у Одр: „Ово су критеријуми. Провери шта стварност показује.“

8. Како се препознаје у Разговору и шта Саветник ради

Препознаје се по: тражењу правила и услова пре садржаја, питањима шта пише ситним словима, реченици „а шта ако неко не испоштује“, оштрини према општим местима.

Шта Саветник ради: доноси тачне и потпуне податке, укључујући и оне непријатне. Овај човек ће непријатан податак примити мирно, а нетачан памтити дуго.

Шта Саветник не ради: не заобилази изузетке и не ублажава услове. Свако ублажавање овде се чита као покушај да се нешто прескочи.

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *КриРод није непријатељ Одлуке него њен услов. Он постаје проблем тек када пресуди пре него што је Одр проверио.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Граница се поставља поступку, а не човеку. Тамо где се постави човеку, престала је да буде критеријум.**

XVI. ОДР, ОДРАСЛИ

„ЈЕСТЕ“

1. Основна Улога

Одр испитује стварност и утврђује Чињенице, могућности, ограничења, ризике и последице у вези са Потребом и могућим начином њеног задовољења.

2. Функционална снага

Рационалност, анализа, провера, поређење, процена ризика.

Његово питање гласи: **„Шта стварност показује?“**

3. Функционална граница

Одр даје НАЛАЗ, не Одлуку.

Ово је његова кључна граница и најчешће прекршена у целом моделу, посебно код људи који добро мисле.

4. Прелазак границе

Може отићи у два правца:

- анализа, преанализа, парализа
- налаз, закључак, „рационално је, дакле мора тако“

У оба случаја Одр више не служи алгоритму него га преузима.

5. Под стресом

ПРЕАНАЛИЗИРА.

Покушава да неизвесност претвори у потпуну извесност. Пошто то није могуће, прикупљање података постаје начин да се Одлука одложи, а да то не изгледа као одлагање.

6. Улога у Одлуци

Испитује Потребу, околности, решење, понуду, цену, ризик, последице и алтернативе.

7. Предаја

Одр у БриРод: „Ево шта сам утврдио.“

Не: „Ево шта мораш да одлучиш.“

8. Како се препознаје у Разговору и шта Саветник ради

Препознаје се по: тражењу извора, поређењу са алтернативама, питањима о претпоставкама рачунице, мирном тону и одсуству журбе.

Шта Саветник ради: даје податке и изричито наводи шта се не зна. Признато незнање овде подиже Поверење више него било који податак.

Шта Саветник не ради: не покушава да убрза и не тумачи ћутање као сумњу. Овом човеку треба време, а не додатни аргумент.

Важно: снажан Одр није знак спремности за Одлуку. Он може да анализира годинама, а да се ниједном не помери. Помера га питање о року, не о подацима.

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Одр не одлучује. Он даје налаз. Тамо где Одр одлучује, из Одлуке је испало све што није мерљиво.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Потпуне извесности нема ни код савршене анализе. Тражење извесности је најпристојнији облик одлагања.**

XVII. СЛОДЕТ, СЛОБОДНО ДЕТЕ

„ХОЋУ“

1. Основна Улога

СлоДет препознаје, осећа и изражава Потребу и Жељу.

Оно је почетни покретач алгоритма. Без реченице „нешто ми треба“ нема Задатка, нема шта да се проверава и нема о чему да се одлучује.

2. Функционална снага

Жеља, радозналост, спонтаност, енергија, стваралаштво, задовољство, отвореност за ново.

3. Функционална граница

Потреба није исто што и Одлука.

СлоДет има пуно право да каже „ХОЋУ“. Нема право да дода „дакле морам то одмах да добијем“.

4. Прелазак границе

жеља, захтев, импулс, непосредна Акција.

Алгоритам се тада своди на: Потреба, ХОЋУ, УЗИМАМ.

5. Под стресом

ТРАЖИ ОЛАКШАЊЕ.

Под притиском више не тражи задовољење Потребе него смиривање нелагоде. Разлика је суштинска: прво решава стање, друго решава тренутак.

6. Улога у Одлуци

Покреће процес. Без њега Одр може савршено анализирати, а да не зна зашто анализира.

7. Предаја

СлоДет у БриРод: „Ево шта желим.“

И ту стаје. То је његова цела Улога и она је велика.

8. Како се препознаје у Разговору и шта Саветник ради

Препознаје се по: брзом одушевљењу, лакоћи у изношењу жеља, живом говору о будућности, брзом ДА.

Шта Саветник ради: успорава, али не хлади. Брзо ДА овде још није Одлука, о чему је писано у Приручнику 4ВП. Функционалан потез је мањи корак него што делује могуће и провера после недељу дана.

Шта Саветник не ради: не користи одушевљење као тренутак за потпис. Оно што је потписано у заносу отказује се када занос прође, и то се дешава пре прве годишњице.

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Без СлоДет нема Потребе, а без Потребе нема Саветовања. Његова Улога није да буде обуздан него да буде чут и предат даље.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Имам право на своју Потребу, али моја Потреба сама по себи још није Одлука.**

XVIII. АДАДЕТ, АДАПТИВНО ДЕТЕ

„ПРИЛАГОЂАВАМ СЕ“

1. Основна Улога

АдаДет омогућава Субјекту да своје понашање функционално прилагоди стварним околностима, односима, правилима и ограничењима.

Основна реч је намерно „прилагођавам се“, а не „покоравам се“. Покорност је већ прекогранични облик.

2. Функционална снага

Прилагодљивост, сарадња, обзирност, стрпљење, способност компромиса.

Без њега човек не би могао да живи са другима, да поштује договор ни да направи ниједан компромис.

3. Функционална граница

Прилагођавање не сме да поништи сопствену Потребу и Одлуку.

4. Прелазак границе

прилагођавање, попуштање, покорност, губитак сопственог гласа.

Крајња порука гласи: **„Како ви кажете.“**

5. Под стресом

ПОПУШТА.

Посебно када се плаши сукоба, одбацивања, критике или казне. Пристанак тада не значи слагање него завршетак нелагоде.

6. Улога у Одлуци

Омогућава да се начин задовољења Потребе прилагоди стварним околностима.

Не одређује Потребу и не доноси Одлуку.

7. Предаја

Пошто утврди да је прилагођавање потребно, налаз враћа целини:

„Могу да се прилагодим, али Одлука и даље мора бити моја.“

8. Како се препознаје у Разговору и шта Саветник ради

Препознаје се по: брзом слагању без питања, одсуству приговора, љубазности која не производи ниједан податак, изнетом мишљењу тек после састанка.

Шта Саветник ради: изричито даје право на НЕ, и то више пута. Овај човек неће рећи НЕ док не буде сигуран да НЕ не квари однос.

Шта Саветник не ради: не чита слагање као Одлуку. Пристанак добијен од АдаДет је најскупљи облик НЕ, зато што се открије тек касније, и то ћутањем. Пристанак који произлази из прилагођавања није самостално донета Одлука, па Саветник не сме да користи АдаДет као средство за лакше добијање сагласности (Књига, Целина 5, т. 4.2).

Провера: ако човек ни на једно питање није рекао ништа што Саветнику не одговара, Разговор нема податке.

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Прилагођавање је снага све док човек уме и да га образложи као сопствен избор. Тамо где то не уме, то више није компромис него покорност.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Слагање без ијединог питања није сагласност. То је најучтивији облик недостајућег податка.**

XIX. БУНДЕТ, ОТПОР АДАПТИВНОГ ДЕТЕТА

„МОЈЕ“

1. Основна Улога

БунДет штити аутономију Субјекта и његово право да Потреба и Одлука не буду наметнуте споља.

Књига (Целина 5) познаје два облика Детета, Слободно и Адаптивно, и не издваја Бунтовно Дете као посебно Его стање. Отпор је прилагођавање наопако: поступак и даље одређује туђа реч, само обрнуто, што ово поглавље каже и у тачки 4. Зато је БунДет у Приручнику радна ознака за облик Адаптивног Детета, а не шесто Его стање.

Основна реч је „моје“, а не „нећу“. „Нећу“ је најчешће већ стресни облик.

2. Функционална снага

Самосталност, отпор манипулацији, способност да се каже НЕ, заштита личне границе.

У Саветовању је ово једина функција која поставља контролно питање: **„Да ли је ово и даље моја Одлука?“**

3. Функционална граница

Аутономија не значи аутоматско супротстављање.

4. Прелазак границе

аутономија, одбрана, отпор, аутоматско НЕ, самосаботажа.

Крајњи облик гласи: „Нећу зато што ти кажеш да треба.“ У том тренутку туђа реч, а не сопствена Потреба, одређује поступак, што је супротно од аутономије.

5. Под стресом

СУПРОТСТАВЉА СЕ.

Што више осети притисак, то више брани слободу, и то на штету сопственог интереса.

6. Улога у Одлуци

Контролна. Проверава да Одлука није наметнута.

7. Предаја

Пошто утврди да аутономија није угрожена, повлачи се и допушта Одр да испита садржај.

Тада више не мора да се брани, и то је његов исправан завршетак.

8. Како се препознаје у Разговору и шта Саветник ради

Препознаје се по: отпору на реч „морате“, скраћивању времена при наговарању, реченици „ја ћу сам да одлучим“, одбијању рокова.

Шта Саветник ради: враћа Одлуку пре него што буде затражена и нуди избор уместо препоруке. Ово се непосредно наслања на Его Самосталности из поглавља V, али није исто: тамо се брани слика о себи, овде ради функција.

Шта Саветник не ради: не понавља аргумент. Сваки поновљен аргумент овде смањује вероватноћу прихватања.

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *БунДет није сметња Саветовању него његова заштита. Разговор у коме нико не проверава чија је Одлука није Саветовање.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Аутоматско НЕ није слобода. То је туђа реч која и даље одлучује, само обрнуто.**

XX. ФУНКЦИОНАЛНА ЗРЕЛОСТ

1. Основна дефиниција

Функционална зрелост Ега није доминација једног Его стања, него способност Унутрашњег система да активира оно Его стање чија је Функција потребна, да му омогући да изврши своју Улогу и да потом управљање преда следећем функционално потребном Его стању.

2. Радна формула

преузимам, извршавам, предајем

Насупрот њој стоји:

преузимам, извршавам, задржавам управљање

Из тога следи најкраћа дефиниција доминације у целом Приручнику:

ДОМИНАЦИЈА = преузео сам и не предајем.

3. Зрелост се види у предаји

Ово је најважнији део поглавља.

Није највећи знак зрелости то ко уме да преузме, него **ко уме да преда**.

- СлоДет: „Рекао сам шта желим“, предаје БриРод
- БриРод: „Прихватио сам Потребу“, предаје Одр
- Одр: „Завршио сам проверу“, враћа налаз Родитељу
- КриРод: „Поставио сам границе“, не преузима Одлуку
- АдаДет: „Ово се може прилагодити“, не одређује Одлуку
- БунДет: „Аутономија није угрожена“, повлачи се

Затим БриРод проверава код Саветника, односно Понуђача, да ли он заиста може допринети Задатку. Тек тада човек, кроз Родитеља, доноси Одлуку.

4. Шта се дешава код незрелости

Исти низ, само без последњег корака:

- СлоДет хоће и не предаје, импулсивност
- БриРод брине и не предаје, спасавање
- КриРод постави критеријум и не предаје, контрола и пресуда
- Одр анализира и не предаје, преанализа или рационална доминација
- АдаДет прилагоди се и не враћа Одлуку, покорност
- БунДет заштити аутономију и не повлачи се, реактивни отпор

5. Зрелост није једнакост

Функционална зрелост не значи да свако Его стање учествује подједнако.

Различити људи природно имају различите снаге и то није проблем.

Проблем настаје када снажно Его стање каже: **„Пошто сам ја најбољи у свом послу, радићу и послове осталих.“**

Отуда:

ЗРЕЛОСТ ≠ ЈЕДНАКОСТ. ЗРЕЛОСТ = ФУНКЦИОНАЛНА РАСПОДЕЛА ЗАДАТАКА.

6. Пет степени зрелости

Ово је развојни пут за Академију и рад на себи, а не резултат мерења. Тест мери понашање, ови степени мере препознавање.

I, НЕПРЕПОЗНАВАЊЕ. Човек не зна ко сада говори из њега. Он једноставно реагује.

II, ПРЕПОЗНАВАЊЕ. „Сада је активиран мој КриРод.“ Први велики корак.

III, ПРЕПОЗНАВАЊЕ ГРАНИЦЕ. „Мој КриРод има право да постави критеријум, али нема право да пресуди пре провере.“

IV, ФУНКЦИОНАЛНА ПРЕДАЈА. „КриРод је поставио критеријум. Сада Одр треба да провери.“

V, СВЕСНО УПРАВЉАЊЕ УНУТРАШЊИМ ТИМОМ. Човек препознаје ко треба да се укључи, када, због чега и када треба да преда.

7. Шта Саветник не сме да претпостави

- да је зрелији онај ко има јачи Одр
- да је зрелост исто што и смиреност
- да се зрелост види у једном Разговору
- да човек са нижом зрелошћу не сме да донесе Одлуку, сме, само му треба другачији темпо
- да Саветник процењује зрелост Саговорника наглас, то се не саопштава

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Зрео ЕГО зна када да се укључи, шта да уради и када да се повуче.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

Функционална зрелост се не огледа у томе које је Его стање најснажније, него у томе да ли свако од њих, по извршењу своје Улоге, уме да преда управљање следећем.

XXI. ЕГО-КОАЛИЦИЈЕ И МЕСТО КВАРА АЛГОРИТМА ОДЛУКЕ

1. Основна дефиниција

ЕГО-коалиција представља устаљену везу два Его стања која заједно преузимају већи део управљања Одлуком.

Коалиција може бити функционална, условно функционална или ризична.

2. Најчешће коалиције

- **БриРод и Одр.** Најчешћа функционална: брига покреће, провера уравнотежује
- **КриРод и Одр.** Двострука. Функционално: критеријум па провера. Ризично: „знам да је погрешно, сада ћу наћи доказе“
- **СлоДет и БунДет.** Хоћу, и нико ми неће рећи да не могу. Брзе Одлуке, тешко исправљиве
- **АдаДет и БриРод.** Свима удовољава, себе не пита. Најтише од свих, и најскупље на дуги рок
- **КриРод и БриРод без Одраслог.** Одлучује се по правилу и по осећају, без провере стварности

Коалиција се не оцењује по саставу него по томе **да ли у њој постоји предаја**.

3. Седам места квара алгоритма Одлуке

Ово је најкориснији излаз целог Трећег дела.

Место	Шта се догодило	Его стање
А	Потреба није јасно препозната	слаб СлоДет
Б	Жеља иде право у Акцију	СлоДет преко границе
В	Решавање је преузето уместо човека	БриРод, спасавање
Г	Пресуда пре провере	КриРод, контрола
Д	Анализа се не завршава	Одр, преанализа
Ђ	Прихваћена туђа Одлука	АдаДет, покорност
Е	НЕ пре провере садржаја	БунДет, реактивни отпор

За сваког човека по правилу постоји једно, ређе два места на којима се пут од Потребе до Одлуке најчешће прекида.

4. Како Саветник ово користи

Не као дијагнозу него као **смер следећег корака**.

- код А: рад на Потреби, не на решењу
- код Б: мањи и раскидив корак
- код В: изричито враћање Одговорности ономе кога се тиче
- код Г: податак пре закључка, и то његовим редом
- код Д: рок Одлуке уместо новог податка; рок изговара Саговорник, а ако отеже преко мере, следи Дисквалификација
- код Ђ: изричито дато право на НЕ
- код Е: враћена Одлука и избор уместо препоруке

5. Шта Саветник не сме

- да место квара саопшти Саговорнику
- да га уписује као црту човека
- да га утврди на основу једног Разговора
- да га чита из обрасца одбране, то су два различита слоја

6. Практични пример

Стање: човек тражи четврти обрачун, сваки пут са новом варијантом. Сви подаци су већ дати.

Погрешно читање: треба му још података.

Функционално читање: место квара Д, Одр не завршава анализу. Нови податак не решава ништа, зато што проблем није у количини података него у изостанку предаје.

Функционални следећи корак: не пети обрачун, него рок Одлуке који Саговорник сам изговори: „Подаци су сви ту. Који дан хоћете да одредите за Одлуку, са овим што имамо, ма какав исход био?“ Ако и после тога тражи нове обрачуне и не одређује рок, отезање је преко мере и следи Дисквалификација са отвореним вратима.

7. Типична грешка

Саветник ради на стању уместо на предаји.

Види снажан Одр, па додаје податке. Види снажан БриРод, па појачава причу о породици. Тиме појачава оно Его стање које већ држи управљање, а управо је задржано управљање проблем.

Правило је обрнуто од очекиваног: **не појачава се снага него се тражи предаја.**

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Одлука се не квари тамо где је Его стање слабо, него тамо где је снажно и не предаје.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Тамо где Разговор стоји, не тражи ко недостаје, него ко не пушта.**

ЧЕТВРТИ ДЕО

ЕГО У СИСТЕМУ САВЕТОВАЊА

XXII. НСП XXIII. ПАЕИ XXIV. Покретачке Силе XXV. Унутрашњи тим XXVI. 4ВП

XXII. ЕГО × НСП

1. Питање које ово поглавље решава

Зашто висока свесност Потребе не значи и Одлуку.

Нивои свесности Потребе утврђени су у Књизи ФТСаветовање и у Приручнику НСП и овде се на њих само позива.

2. Функционално значење

Два Ресурса показују две различите ствари:

- **НСП** мери колико човек препознаје сопствену Потребу
- **Образац одбране показује колико га прихватање решења кошта по слици о себи**

Између њих не постоји сразмера. Човек може бити на нивоу 4 и не прихватити, а да то нема никакве везе са разумевањем. Ни Его стање не показује ниво НСП: снажан Одрасли не доказује висок НСП, а непосредна реакција Детета не доказује низак (Књига, Целина 5, т. 8).

Из тога следи правило:

Свесност Потребе није исто што и спремност да се призна оно што Потреба подразумева.

3. Правило растуће цене

Ово је основни налаз овог поглавља:

Што је НСП виши, то је Его скупљи.

На нивоу 0 нема шта да се брани, зато што тема још није лична. На нивоу 4, где је Потреба лична, параметри познати и рок сопствени, брани се све одједном.

Отуда појава коју сваки Саветник познаје: Разговори који пуцају **на самом крају**, а не на почетку.

4. Тежиште по нивоима

НСП	Његово стање	Образац који се најчешће јавља	Шта Саветник ради
0	Потреба није препозната, искључиво треће лице	готово ниједан	отвара Намеру, не додирује слику о себи
1	Сумња, повремено прво лице без признате Потребе	Знања, Искуства	признаје и надограђује
2	Неодређена Потреба, прво лице са признатом Потребом	Знања, Самосталности	враћа Одлуку, не убрзава
3	Одређена Потреба, сам наводи Параметре	Успеха, негативне слике	полази од онога што јесте направљено
4	Припрема Одлуке, сам поставља рок	Доследности, Самосталности	омогућава промену става без понижења

Табела не одређује човека него показује где ће се, ако све друго буде исто, први пут запети. Ниво се утврђује Тестом лица из Књиге: прво лице се рачуна тек када питање ЗАШТО потврди да иза исказа стоји Потреба; иначе је НСП само привидно висок.

5. Шта Саветник не сме да претпостави

- да раст НСП сам по себи доноси позитивну Одлуку
- да пад нивоа значи изгубљено интересовање, често је реч о одбрани
- да човек који добро разуме нема шта да брани, најчешће има више
- да ће се на нивоу 4 Разговор завршити сам

6. Практични пример

Стање: човек је на нивоу 4, изнео је сопствени рок, тражио бројке и договорио термин. На састанку изненада враћа разговор на почетак, „да ли је ово уопште потребно“.

Погрешно читање: пад нивоа, треба поново објаснити Потребу.

Функционално читање: ниво није пао. Активирао се Его Доследности, зато што прихватање сада значи признање да је годинама мислио другачије.

Функционални следећи корак: не понављање Потребе него реченица која омогућава промену става без понижења, из поглавља X.

7. Типична грешка

Саветник застој на нивоу 4 чита као Трошак, па спушта цену.

Пошто цена није била проблем, спуштање не мења ништа, а Саговорнику потврђује да Саветник није разумео шта се дешава. Тиме је уз Его повређено и Поверење.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *НСП говори колико човек види, образац одбране говори колико га виђено кошта. Разговори пуцају на високим нивоима зато што је тамо цена највећа.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

Што човек боље разуме шта му треба, то више има шта да призна ако то прихвати.

XXIII. ЕГО × ПАЕИ

1. Питање које ово поглавље решава

Како се исти образац одбране испољава кроз различита ПАЕИ врата.

2. Функционално значење

Три Ресурса сада стоје један уз други и не смеју да се мешају:

- **Образац одбране каже шта се брани**
- **ПАЕИ, Тип личности Саговорника (Адижес), каже којим језиком се то брани и на ком језику одговор уопште може да се прими; Саветникова процена тог Типа има статус Хипотезе**
- **Унутрашњи тим** каже **ко у човеку то ради; Тип по ПАЕИ и Его стање су два погледа од којих ниједан не одређује други (Књига, Целина 5, т. 8)**

Практична последица је непријатна за Саветника: **исправно препознат образац не значи и употребљива реченица.** Реченица која не повређује мора и да прође кроз права врата.

3. Како одбрана звучи по вратима

Врата	Како звучи одбрана	Шта треба променити у реченици
П, ШТА	кратко и одсечно, „немам ја времена за то“	скратити, дати исход, изоставити увод
А, КАКО	преко детаља и услова, „а где то тачно пише“	понудити тачан податак и извор, без уопштавања
Е, КАДА	преко новог, „то је застарело“	показати шта се променило, не шта важи одувек
И, КО	преко односа, „ја се са људима другачије договарам“	успорити, ставити човека испред садржаја

4. Иста одбрана, четири облика

Пример са Егом Успеха:

- **П:** „Ја знам где сам, немој да ми држиш час.“
- **А:** тражи да се провере све ставке, како би показао да је све под контролом
- **Е:** говори о будућем послу који ће све решити
- **И:** објашњава колико људи зависи од њега, што је истовремено и доказ успеха

Исти образац, исто угрожено место, четири различита понашања. Саветник који зна само образац препознаће прва два случаја, а трећи и четврти прочитаће као незаинтересованост или као причу мимо теме.

5. Шта Саветник не сме да претпостави

- да врата одређују шта се брани, она одређују како то звучи
- да брз одговор кроз Е врата значи да образац није активан
- да човек има само једна врата
- да иста реченица која не повређује ради кроз сва четири улаза

6. Практични пример

Реченица која не повређује, за Его Успеха: „Доста тога сте већ направили, хајде да видимо како то да заштитимо.“

Кроз П врата, скраћено: „Направили сте доста. Питање је шта од тога издржава три месеца без прихода.“

Кроз И врата, успорено: „Видим да доста људи рачуна на вас. Хајде да погледамо шта се са њима дешава ако вас нема шест месеци.“

Иста Корист, исти образац, две реченице које не могу да замене места.

7. Типична грешка

Саветник прилагоди садржај обрасцу, а не прилагоди језик вратима.

Реченица тада буде тачно погођена по смислу и потпуно промашена по облику, а Саветник остане у уверењу да образац није добро препознао, што најчешће није тачно.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Образац одређује шта се сме рећи, врата одређују како се то може рећи. Тек оба заједно дају реченицу која ради.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Тачно погођен образац, изговорен кроз погрешна врата, звучи као да Саветник и даље не разуме.**

XXIV. ЕГО × ПОКРЕТАЧКЕ СИЛЕ

1. Питање које ово поглавље решава

Зашто човек хоће, а ипак не може да прихвати на тај начин.

2. Функционално значење

Покретачке Силе и образац одбране раде у супротним смеровима, и то је њихов однос у једној реченици:

- **ПС** покреће човека **према** нечему
- **Образац одбране га спречава да учини нешто** што би угрозило слику о себи

Отуда стање које изгледа нелогично, а редовно је:

ПС каже ХОЋУ, а образац одбране каже НЕ МОГУ ТО ДА ПРИХВАТИМ НА ТАЈ НАЧИН.

То значи да Саветник може потпуно тачно препознати мотив и ипак изгубити Разговор, ако је до тог мотива дошао путем који вређа.

3. Породица и вероватан образац

Породица	Најчешћи образац одбране	Пут који не пролази
ЗАШТИТА	Доброте	приказ његовог пропуста у заштити
НЕЗАВИСНОСТ	Самосталности	препорука изговорена као препорука
ПРИЗНАТОСТ	Статуса	исправка пред другима
РАСТ	Успеха	приказ садашњег стања као слабости
ПОВЕЗАНОСТ	Доброте	пословни тон без човека
СМИСАО	Доследности	празан интерес, фраза
ПОРЕДАК	Знања	непотпун податак изнет са сигурношћу

Табела не одређује човека. Она показује који пут ка тачном мотиву најчешће не пролази.

4. Правило

Сила каже куда, Его каже којим путем се не сме.

Ово је најкраћи опис целог поглавља и практично најупотребљивији.

5. Граница

Овде се непосредно позива на правило из Приручника Покретачке Силе: Сила се користи да се разуме отпор, а не да се притисне на болно место.

Уз ЕГО то правило добија оштрију ивицу, зато што су слика о себи и Сила често везани за исто место. Појачавање страха код човека кога покреће Заштита истовремено притиска и његову Силу и његов Его Доброте.

То ради кратко и оштећује трајно.

6. Практични пример

Стање: човека покреће Породица ЗАШТИТА. Има Его Успеха. Нема животно осигурање.

Пут који не пролази: приказ шта се дешава са породицом ако њега нема. Мотив је тачан, а реченица га оптужује.

Пут који пролази:

„Изградили сте нешто што сада зависи од вас. Хајде да видимо како да оно што сте направили настави да ради и када ви не будете могли да пазите на то.“

Шта се догодило: иста Сила, исти производ, исти исход, а ниједном реченицом није речено какав је он као отац.

7. Типична грешка

Саветник закључи да Сила није добро препозната, зато што човек не реагује.

Пошто ПС ретко промаши, најчешће је погрешан пут, а не мотив. Правило провере: **пре него што промениш Силу, промени пут.**

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Тачно препознат мотив не гарантује прихватање. Између мотива и Одлуке стоји цена по слици о себи.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Човек може желети управо оно што му нудите и одбити то зато што начин на који сте му понудили тражи да призна нешто што не жели да призна.**

XXV. ОБРАСЦИ ОДБРАНЕ × УНУТРАШЊИ ТИМ

1. Питање које ово поглавље решава

Како исти образац одбране говори из различитих Его стања.

Его стања Унутрашњег тима потичу из трансакционе анализе (Ерик Берн), како је наведено у поглављу XIII, па ово поглавље уједно служи као укрштање образаца одбране са трансакционом анализом.

2. Функционално значење

Образац каже шта се брани. Его стање каже **ко брани**.

Из тога следи практично правило, најважније у овом поглављу:

Саветник одговара Его стању, не обрасцу.

Образац одређује шта се сме рећи. Его стање одређује да ли уопште има смисла нешто рећи у том тренутку.

3. Исти образац, три гласа

Пример са Егом Знања:

- **из КриРод:** „То није тако.“ Тврдња, критеријум, пресуда пре провере
- **из Одр:** „На основу којих података то тврдите?“ Питање, тражи налаз
- **из СлоДет:** „Ма знам ја то!“ Импулс, брани се без садржаја

Исти образац, три потпуно различита следећа корака Саветника.

4. Шта Саветник ради по стањима

Одбрана долази из	Шта ради	Шта не ради
Одр	даје податак и изричито наводи шта се не зна	не убрзава
КриРод	прво прихвата критеријум, тек онда нуди проверу	не износи супротан податак одмах
БриРод	враћа разговор на његову сопствену Потребу	не гради све на бризи за друге
СлоДет	успорава, предлаже мањи корак	не потписује у заносу
АдаДет	изричито даје право на НЕ	не чита слагање као сагласност
БунДет	враћа Одлуку, нуди избор	не понавља аргумент

Само у првом реду подаци раде. У осталих пет прво треба променити стање, па тек онда изнети садржај.

5. Шта Саветник не сме да претпостави

- да јак образац значи и одређено Его стање
- да су образац и Его стање два имена за исту ствар
- да се Его стање види по гласноћи
- да ће податак изнет у право време из погрешног стања ипак ући

6. Практични пример

Изјава Саговорника:

„Ма знам ја то, читао сам.“

Шта показује образац: Его Знања.

Шта показује стање: реч „ма“, кратка реченица, без садржаја. Одбрана долази из СлоДет, дакле импулс, а не тврдња.

Погрешан потез: тражити на чему заснива тврдњу. То је одговор Одраслом, а Одрасли у том тренутку није за столом.

Функционалан потез: ништа не питати одмах. Успорити, наставити тему, вратити се на садржај после неколико минута, када стање прође.

7. Типична грешка

Саветник одговара реченици из Детета као да је дошла из Одраслог.

Пошто реченица садржи тврдњу, изгледа као да тражи проверу. Не тражи. У том тренутку тражи да прође.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Образац показује шта је угрожено, Его стање показује да ли се о томе управо може разговарати.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Одговор упућен погрешном Его стању не стиже ни до правог. Он само продужава одбрану.**

XXVI. ЕГО × 4 ВЕЛИКА ПИТАЊА

1. Питање које ово поглавље решава

Шта значи када су сва четири Велика питања зелена, а исход је ипак НЕ.

2. Неизговорено питање

Испод четири Велика питања може да стоји још једно:

„Шта прихватање овога говори о МЕНИ?“

Оно **није пето Велико питање** и то се овде изричито утврђује.

Разлог је методолошки. Четири Велика питања су четири основна питања процене решења: намера онога ко нуди, улог, поузданост и вредност. Ово питање не процењује решење него **цену по слици о себи**. Оно је услов прихватања, а не мерило понуде.

Место му је, дакле, овде, а у Приручнику 4ВП постоји само упут.

3. Шта Его додаје сваком Великом питању

Велико питање	Шта Его додаје
Намера	„Да ли овај човек хоће да ми докаже да нисам у праву?“
Трошак и Ризик	признање као додатна ставка Трошка, невидљива у рачуници
Поверење	„Могу ли пред овим човеком да не знам нешто?“
Корист	„Да ли прихватање ове Користи значи да сам до сада био у заблуди?“

Из последњег реда види се зашто гомилање Користи код повређеног Ега не помаже: **свака следећа Корист повећава износ признања.**

4. Услов изван Семафора

У Приручнику 4ВП утврђено је да укупну боју одређује најгора појединачна.

Овај Приручник додаје једну ситуацију која у Семафору не постоји:

сва четири зелена, а корак не иде.

То није грешка мерења. То значи да ниједно од четири питања није у застоју, него услов који стоји изван њих. У Картици се тада уписује образац одбране, а не поновљена процена 4ВП.

5. Ред рада

Его се не решава пре Намере и не замењује рад на Поверењу.

- ако Намера није отворена, Его је ту само последица
- ако Поверење није успостављено, Саговорник неће ни показати шта брани
- Его постаје предмет рада **тек када остало стоји**

Зато је ово поглавље последње у Четвртом делу, а не прво.

6. Практични пример

Стање: Намера отворена, Трошак изнет цео, Поверење потврђено испуњеним договорима, Корист изговорена његовим речима. Семафор зелен на сва четири. Човек одлаже трећи пут, без новог разлога.

Погрешно читање: нешто у четири питања ипак није зелено, треба поново проверити.

Функционално читање: четири питања јесу решена. Оно што стоји је цена признања, најчешће Его Доследности, види поглавље X.

Функционални следећи корак: ниједан нови аргумент, него реченица која старом ставу оставља исправност, уз изричито дато право на НЕ.

7. Типична грешка

Саветник тражи пети аргумент.

Пошто су сва четири питања решена, а корак не иде, природно је закључити да недостаје још један разлог. Сваки следећи разлог, међутим, повећава износ који би Саговорник морао да призна, па Разговор постаје све тежи што је боље вођен.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Када су сва четири Велика питања зелена, а Одлуке нема, не недостаје разлог. Постоји цена коју ниједан разлог не покрива.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Питање „шта прихватање овога говори о мени“ није пето Велико питање. Оно је услов под којим се на претходна четири уопште може одговорити ДА.**

ПЕТИ ДЕО

ПРИМЕНА У РАЗГОВОРУ

XXVII. Реченице које не повређују XXVIII. Класификација грешака XXIX. Его Саветника

XXVII. РЕЧЕНИЦЕ КОЈЕ НЕ ПОВРЕЂУЈУ

1. Шта ове реченице јесу

Реченица која не повређује није љубазнија верзија исте поруке.

То је реченица која **преноси исти садржај уз нижу цену по слици о себи**.

Провера пре изговарања остаје она из поглавља I:

Шта би овај човек морао да призна о себи да би прихватио ову реченицу?

2. Осам реченица

Образац одбране	Реченица	Шта она ради
Знања	Управо зато што познајете тему, занима ме како ви гледате на овај део	потврђује компетентност и тражи податак
Самосталности	Одлука је, наравно, ваша. Хајде само да видимо које могућности постоје	враћа контролу пре него што буде затражена
Успеха	Доста тога сте већ направили. Хајде да видимо како то да заштитимо	помера предмет са недостатка на заштиту постојећег
Статуса	Да не улазимо у детаље овде пред свима, послаћу вам разраду	склања могућност јавног оспоравања
Искуства	Управо ме зато занима ваше искуство. Шта се до сада показало као најбоље	претвара искуство из зида у Рес
Доброте	Видим да вам је породица важна. Хајде да видимо како ту бригу да претворимо у систем заштите	постојећу добру слику претвара у мост ка Задатку
Доследности	Разумљиво је да сте тако гледали на основу онога што сте тада имали. Сада имамо још неке податке	промену става претвара у ново сазнање
негативне слике	Не морамо одмах велико. Хајде нешто мало, што можете да прекинете ако не ваља	смањује цену могућег неуспеха

Реченице се понављају у Прилогу 2 као оперативни алат.

3. Шта се уз сваку не сме рећи

Образац одбране	Реченица која поништава све претходно
Знања	Нисте добро разумели
Самосталности	Ја вам препоручујем да то урадите
Успеха	Ово вам никако није добро постављено
Статуса	Није тачно то што сте рекли (пред другима)
Искуства	То више тако не функционише
Доброте	Нисте заштитили породицу
Доследности	Па видите да нисте били у праву
негативне слике	Ма шта причате, наравно да можете

Свака од ових реченица може бити тачна. Ниједна није употребљива.

4. Четири правила употребе

Прво. Реченица се не учи напамет него преводи у сопствени језик. Изговорена туђим речником, чује се као научена.

Друго. Реченица мора да прође кроз ПАЕИ врата, како је утврђено у поглављу XXIII. Тачан образац кроз погрешна врата звучи као да Саветник и даље не разуме.

Треће. Образац се уз реченицу никада не изговара. „Видим да вам је важно да испаднете стручни“ повређује тачно оно што покушава да заштити.

Четврто. Реченица отвара Разговор, не завршава га. После ње иде питање, не понуда.

5. Шта Саветник не сме да претпостави

- да реченица ради ако Намера није отворена
- да једна реченица решава образац, она само склања цену са тог места
- да ће Саговорник приметити шта је Саветник урадио, ако примети, реченица је била прегруба
- да иста реченица ради двапут у истом Разговору

6. Практични пример

Изјава Саговорника:

„Ја сам увек говорио да су то бацање пара, и остајем при томе.“

Два активна обрасца: Доследности, видљив, и Знања, у позадини.

Реченица:

„И не морате мењати став, оно што сте тада мислили важило је за оно што је тада постојало. Пошто сте о томе очигледно размишљали више од просека, занима ме шта вам је тада највише сметало.“

Шта је урађено: прва половина скида цену са Доследности, друга даје Знању посао. После обе долази питање, не понуда.

7. Типична грешка

Саветник изговори реченицу, па одмах пређе на понуду.

Тиме реченица постаје увод у продају, а Саговорник је чује као припрему. Оно што је требало да смањи цену, повећало ју је, зато што сада делује као поступак.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Реченица која не повређује не мења садржај него цену. Њен циљ није да човеку буде пријатно, него да прихватање не тражи од њега да поништи себе.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Ако Саговорник примети шта сте реченицом урадили, реченица је била техника, а не Саветовање.**

XXVIII. КЛАСИФИКАЦИЈА ГРЕШАКА САВЕТНИКА

1. Питање које ово поглавље решава

Којим механизмом настају грешке у раду са ЕГОМ.

Поглавље не понавља грешке из претходних поглавља. Оно их сврстава у пет типова, зато што се исправља механизам, а не појединачни случај.

2. Пет типова

1. Грешка исправљања

Механизам: Саговорник каже нешто нетачно, Саветник исправи. Реченица је тачна и неупотребљива.

Како се препознаје код себе: осећај да се нетачност не сме пустити.

Противмера: исправља се податак који мења Одлуку, а не сваки нетачан податак.

2. Грешка појачавања

Механизам: човек не прихвата, Саветник додаје још један разлог, па још један.

Како се препознаје код себе: што више објашњавам, то мање иде.

Противмера: стати. Сваки следећи тачан податак повећава износ признања.

3. Грешка кривице

Механизам: Саветник користи страх или кривицу, зато што раде.

Како се препознаје код себе: реченица описује какав је човек, а не какво је стање.

Противмера: описати последицу без оцене човека. Пристанак дат из кривице отказује се када савест смири.

4. Грешка етикетирања

Механизам: образац се залепи после прве реченице, а понекад и изговори наглас.

Како се препознаје код себе: у Картици стоји придев уместо цитата.

Противмера: најмање две Хипотезе и провера у сваком новом Разговору.

5. Грешка погрешног адресата

Механизам: Саветник одговара Его стању које у том тренутку није за столом, најчешће реченици из Детета одговара као да је из Одраслог.

Како се препознаје код себе: аргумент је беспрекоран, а ништа се није померило.

Противмера: прво стање, па садржај, како је утврђено у поглављу XXV.

3. Заједнички корен

Тип грешке	Корен	Провера у једној реченици
исправљања	потреба да будем у праву	да ли овај податак мења Одлуку
појачавања	нелагода од застоја	шта губим ако сада ништа не додам
кривице	притисак на резултат	описујем ли стање или човека
етикетирања	нелагода од Непознатог	шта у Картици може да се цитира
погрешног адресата	брзина	из ког стања је ово изговорено

Сви типови имају исти корен: **Саветникова нелагода, а не Саговорниково понашање.**

Три од пет долазе директно из Саветниковог сопственог Ега, о чему је следеће поглавље.

4. Шта није грешка

- то што Саговорник брани слику о себи, то је нормално и очекивано
- НЕ као исход
- Разговор у коме Саветник ништа није исправио
- признато незнање Саветника
- одлагање предлога за следећи сусрет

5. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Грешке у раду са ЕГОМ не долазе из непознавања Саговорника него из Саветникове потребе да буде у праву, да не ћути и да заврши данас.*

6. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Свака од пет грешака почиње у Саветнику, а завршава се као закључак о Саговорнику.**

XXIX. ЕГО САВЕТНИКА

1. Питање које ово поглавље решава

Шта Саветник ради са сопственим Егом и сопственим Унутрашњим тимом.

2. Функционално значење

Све до сада речено односило се на Саговорника. Али за столом седе два човека са сликом о себи, и обојица је бране.

Саветник има своје обрасце одбране. Има и свој Унутрашњи тим. И једно и друго улази у Разговор без питања.

Отуда правило:

Саветников Его је једини Его у Разговору на који он стварно може да утиче.

3. Најскупљи обрасци код Саветника

- **Его Знања.** Најчешћи, зато што струка на њему стоји. Најопаснији је у тренутку када Саговорник каже нешто нетачно
- **Его Успеха.** Јавља се на крају месеца. Тада Разговор престаје да буде о Саговорниковој Потреби и постаје о Саветниковом резултату
- **Его Доброте.** Изгледа безазлено. Води у спасавање, у преузимање туђих одлука и у уговоре које човек није желео
- **Его Доследности.** Јавља се према сопственим ранијим препорукама. Саветник теже мења сопствену препоруку него што би требало

4. Огледало

Ово је најпрактичнији део поглавља.

Одређено Его стање једног човека активира одређено Его стање другог.

- Саветников КриРод буди АдаДет или БунДет код Саговорника
- Саветников БриРод преко границе (Надмени Родитељ) буди Дете, па Саговорник престаје да одлучује: „Не морате Ви то све да разумете. Важно је да послушате мој савет.“ (Књига, Целина 5, т. 10)
- Саветников Одр без Родитеља оставља Саговорника са бројкама и без Одлуке
- Саветников СлоДет, дакле одушевљење, буди КриРод код опрезног човека

Из тога следи да Саветник не бира само реченицу него и стање из кога говори.

5. Прилагођавање није глума

Ово је граница коју треба поставити оштро.

Саветник не глуми Его стање које Саговорнику прија. То би било манипулација и препознаје се.

Функционална зрелост значи да Саветник **стварно активира** онај део свог Унутрашњег система чија је Функција у том тренутку потребна:

- треба да слуша, **БриРод**
- треба да испита, **Одр**
- треба да постави границу, **КриРод**
- треба да врати аутономију, **БунДет** у функционалном облику
- треба да буде радознао, **СлоДет**
- треба да прилагоди начин, **АдаДет**

Разлика према манипулацији је у питању које Саветник поставља себи. Не: како да се понашам да би пристао. Него: **шта је сада стварно потребно.**

6. Најјачи потез за Саветников Его Знања

„Не знам. Проверићу и јавићу вам.“

Ове три реченице раде три ствари одједном: чувају тачност, подижу Поверење више од било ког податка, и Саговорнику показују да у овом Разговору незнање није срамота, што му отвара простор да и он призна оно што не зна.

Саветник који то не уме да каже, тражи од Саговорника нешто што сам не може.

7. Практични пример

Стање: крај месеца, недостаје један уговор. Саговорник је на нивоу 3, без сопственог рока.

Шта се дешава: Саветников Его Успеха улази у Разговор. Темпо расте, реченице постају уверљивије, предлог долази раније него што стање налаже.

Шта Саговорник види: притисак. Отуда питање Намере, како је утврђено у Приручнику 4ВП.

Провера пре уласка: да ли ми је свеједно ако данас исход буде НЕ ЈОШ. Ако није, то треба знати пре, а не сазнати усред Разговора.

8. Типична грешка

Саветник ради на Егу Саговорника, а не примећује свој.

То је могуће зато што сопствени Его не изгледа као одбрана него као стручност, савесност или посвећеност. Управо зато се и не примећује.

Самопровера за то постоји у Прилогу 8.

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Саветник не може да управља Егом Саговорника. Може да управља својим, а тиме и оним што у Разговору уопште има шта да се брани.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

Саветник који не уме да каже да не зна, тражи од Саговорника управо оно што сам не може.

ШЕСТИ ДЕО

МЕРЕЊЕ

XXX. Шта се мери, а шта не XXXI. Крвна слика Ега

XXX. ШТА СЕ МЕРИ, А ШТА НЕ

1. Питање које ово поглавље решава

Шта се у раду са ЕГОМ уопште може измерити, а шта се само опажа.

2. Основна подела

- **Образац одбране се не мери.** Он се препознаје у Разговору, по изговореној реченици, и уписује се као Хипотеза у Картицу
- **Унутрашњи тим се мери**, Тестом Типова Ега, и то само тамо где је умесно

За образац одбране не постоји упитник и неће га бити. Разлог је у самој природи обрасца: он је ситуационо стање одбране, а стање се не мери упитником него се препознаје тамо где настаје.

3. Пет мерних показатеља

Тест мери Унутрашњи тим кроз пет показатеља:

- **Снага**, колико је Его стање доступно
- **Доминација**, колико често преузима Задатке других
- **Граница**, да ли остаје у сопственој Функцији
- **Предаја**, да ли по извршењу Задатка препушта следећи корак
- **Стрес**, шта се са њим дешава под притиском

Мерење само првог показатеља, што је уобичајено у општим упитницима, овде не даје ништа употребљиво.

4. Снага није доминација

Ово мора бити уграђено у сваку интерпретацију.

Двоје људи са веома снажним БриРод:

Особа А брине, слуша, помогне, а поштује туђу Одговорност. То је **снажан функционалан БриРод**.

Особа Б брине, слуша, а онда каже „пусти, ја ћу“ и „знам ја шта је најбоље“. То је **снажан доминантан БриРод**.

Исти резултат у показатељу Снага, потпуно различит човек.

Отуда правило бодовања из Теста:

Функционалност се не рачуна одузимањем него читањем поља Снага пута Граница.

	ниска Граница	висока Граница
висока Снага	функционално снажно	доминантно
ниска Снага	слабо доступно	реактивно

5. Ко ради Тест

- **ПотСар и Саветник:** пуна верзија, уз пристанак, за обуку и развој, не за избор, јер ниједно Его стање не доказује функционалну подобност (Књига, Целина 5, т. 12)
- **Саговорник:** никада. Упитник му се не даје, не шаље и не тумачи

Ово је правило, не препорука. Упитник дат Саговорнику покреће тачно оно што овај Ресурс покушава да заштити: питање Намере и питање шта прихватање овога говори о њему.

6. Како се резултат саопштава

Језиком **снаге и ризика**, никада језиком дијагнозе.

Не: „Имате нефункционалан БриРод.“

Него: „БриРод вам је веома доступан и добро ограничен. Под високим притиском постоји ризик преласка из бриге у преузимање.“

Правило: **свака изговорена слабост мора имати уз себе изговорену снагу из које долази.**

7. Шта се не ради са резултатом

- не користи се за одлуке о људима ни за процену функционалне подобности: одушевљење није способност, опрез није неспособност, а рационалност није гаранција резултата (Књига, Целина 5, т. 12)
- не чува се без пристанка и не преноси трећим лицима
- не саопштава се као Тип личности
- не пореди се јавно међу саветницима
- не тумачи се без разговора, послат резултат без разговора је полудијагноза

8. Развојно правило

Тест не служи да се снага смањи.

- снажан **БриРод**: не смањује се брига, учи се граница и предаја
- снажан **КриРод**: не укидају се критеријуми, учи се провера пре пресуде
- снажан **Одр**: не учи се да буде мање рационалан, учи се да преда налаз
- снажан СлоДет: не гаси се жеља, учи се да после ХОЋУ преда даље

Развој увек иде истим редом: **Функција, граница, предаја.**

9. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Мери се како Унутрашњи тим ради, а не какав је човек. Оно што се не може мерити, а важно је, опажа се у Разговору и уписује као Хипотеза.*

10. ОСНОВНА НАПОМЕНА

Висок резултат сам по себи није ни добар ни лош. Он говори шта је доступно, а не шта се са тим ради.

XXXI. КРВНА СЛИКА ЕГА

1. Шта Крвна слика јесте

Крвна слика Ега је обједињен приказ два различита извора:

- **Образац одбране, из** Картице, дакле из опажања у Разговору
- **Профил Унутрашњег тима**, из Теста

Два поља се никада не мешају и не уписују једно уместо другог.

2. Два излаза

	Образац одбране	Профил Унутрашњег тима
извор	Разговор, изговорена реченица	Тест
одговара на	шта се брани	ко ради и ко не предаје
трајање	ситуационо, по Разговору	стабилније, али не трајно
за кога	Саговорник и ПотСар	ПотСар и Саветник
облик уписа	цитат и Хипотеза	резултат по показатељима

3. Како се читају заједно

Пример:

Образац одбране: Его Успеха, потврђен у два Разговора.

Профил: снажан Одр, снажан КриРод, отежана предаја Одр у БриРод, стресни помак у преанализу.

Заједнички налаз: човек брани способност, а одлучује преко бројки. Приказ слабости га затвара, а тражење додатних података је његов начин да одложи.

Шта то значи за рад: полази се од онога што јесте направљено, поглавље VI, а корак се затвара роком Одлуке који Саговорник сам одреди, не новим обрачуном, поглавље XXI, место квара Д; ако Саговорник отеже преко мере, следи Дисквалификација.

Тек тако спојена два податка дају следећи корак. Ниједан од њих сам то не даје.

4. Поља Крвне слике

Поље	Извор
Образац одбране, примарни	Картица
Образац одбране под притиском	Картица
најснажније Его стање	Тест, Део I
Его стање са највећим прелазом границе	Тест, Део II
поље Снага пута Граница	Тест, I и II
најслабија предаја	Тест, Део III
стресни образац	Тест, Део IV
ко први устаје	Тест, Део V
доминантна ЕГО-коалиција	Тест, целина
место квара алгоритма Одлуке	Тест и Разговор
главна функционална снага	целина
главна развојна тачка	целина
функционална зрелост	квалитативно, целина

Образац за попуњавање налази се у документу ТЕСТ ТИПОВА ЕГА.

5. Шта се у Крвну слику не уписује

- придеви уместо цитата, „неповерљив“, „ција“, „неозбиљан“
- дијагнозе и психолошки термини
- оцене вредности човека
- закључци донети из једног Разговора
- Образац одбране у поље профила и обрнуто

6. Рок трајања

Образац одбране важи за Разговор у коме је опажен и проверава се изнова.

Профил Унутрашњег тима је стабилнији, али није трајан. После већих промена у животу или послу, вреди поновити.

Крвна слика која се не обнавља постаје тачно оно што овај Приручник забрањује: етикета.

7. Типична грешка

Из Крвне слике се прави закључак о човеку уместо смера рада.

Препознаје се по томе што се профил помиње у разговору о човеку, а не у припреми за Разговор са њим.

8. ГЛАВНА ПОРУКА

> *Крвна слика није опис човека него мапа функционисања његовог Унутрашњег тима у одлучивању, спојена са оним што у Разговору брани.*

9. ОСНОВНА НАПОМЕНА

> **Добар профил није онај у коме су сва Его стања висока, него онај у коме су довољно доступна, остају у својим Функцијама и умеју да предају управљање.**

СЕДМИ ДЕО

ЗАКЉУЧАК

XXXII. Од Типова Ега ка функционалном Саветовању

XXXII. ОД ТИПОВА ЕГА КА ФУНКЦИОНАЛНОМ САВЕТОВАЊУ

1. Шта се променило

На почетку овог Приручника Его је изгледао као последња препрека, оно што стоји између доброг предлога и потписа.

На крају би требало да изгледа као оно што је одувек био: **функција која чува човека од тога да сваки нови податак поништи целу његову дотадашњу представу о себи.**

Без ње нико не би могао да живи. Са њом, свака промена мишљења има своју цену.

Саветников посао није да ту цену укине. Он то не може. Његов посао је да је **не подигне непотребно.**

2. Шест реченица које остају

Ако се од целог Приручника задржи само шест реченица, нека буду ове.

- **Човек не брани решење него себе.**
- **Тачна реченица која тражи да призна да је до сада грешио, у том облику није употребљива.**
- **Образац одбране не описује какав је човек, него шта му је у том тренутку угрожено.**
- **Образац каже шта се брани, Его стање каже ко брани, врата кажу којим језиком.**
- **Одлука не пуца тамо где је Его стање слабо, него тамо где је снажно и не предаје.**
- **Сила каже куда, Его каже којим путем се не сме.**

3. Једно питање

Ако Саветник заборави и осам образаца одбране, и шест функција Унутрашњег тима, и све матрице у овом Приручнику, довољно је да задржи једно питање, оно из поглавља I:

„Шта би овај човек морао да призна о себи да би прихватио оно што му управо говорим?“

Оно ради увек. Не зато што је мудро, него зато што у тренутку када се постави, Саветник престаје да рачуна колико је у праву и почиње да рачуна колико то кошта онога преко пута.

4. Однос према осталим Ресурсима

Овај Приручник не замењује ниједан други и не додаје пето Велико питање. Тип Ега, по Књизи, не представља трајну ознаку личности, не замењује НСП ни ПАЕИ и не сме служити управљању туђом Одлуком.

Он објашњава једну ствар коју остали не објашњавају: **зашто човек који све разуме, све може и свему верује, ипак не прихвата.**

Отуда и његово место у низу: у реду учења долази после 4ВП, а у примени после Покретачких Сила, зато што се Его не решава пре Намере, не замењује рад на Поверењу и нема шта да тражи у Разговору у коме Потреба још није лична.

5. Шта овај Приручник није научио

Није научио Саветника да савлада туђи Его.

Научио га је да препозна шта је угрожено, да не подиже цену, и да пази на једини Его у Разговору на који стварно може да утиче, а то је његов сопствени.

6. ЗАВРШНА ПОРУКА ПРИРУЧНИКА

> **Саветник не побеђује Его Саговорника. Он ствара услове у којима Саговорник може да прихвати ново решење, а да при томе не мора да поништи себе.**

7. ПОСЛЕДЊА РЕЧЕНИЦА ПРИРУЧНИКА

> **Зрео ЕГО зна када да се укључи, шта да уради и када да се повуче. То важи и за Саговорника и за Саветника.**

ПРИЛОЗИ

ОПЕРАТИВНИ АЛАТИ

1. Картица 2. Реченице 3 до 7. Матрице 8. Самопровера 9. Појмовник 10. Терминологија

ПРИЛОГ 1, КАРТИЦА ЕГА

Попуњава се после Разговора. Не показује се Саговорнику. У поља се уписују цитати, не придеви.

Поље	Упис
ознака Саговорника	
датум и редни број Разговора	
цитат, шта је тачно речено	
Образац одбране, Хипотеза 1	
Образац одбране, Хипотеза 2	
из ког Его стања је изговорено	
ПАЕИ врата (Хипотеза)	
Образац који се јавио под притиском	
употребљена реченица	
шта се после ње померило	
шта још не знам	
функционални следећи корак	

Поље **шта још не знам** не сме остати празно.

Образац одбране се уписује за тај Разговор, не за човека.

ПРИЛОГ 2, РЕЧЕНИЦЕ КОЈЕ НЕ ПОВРЕЂУЈУ

Образац одбране	Реченица	Никада
Знања	Управо зато што познајете тему, занима ме како ви гледате на овај део	Нисте добро разумели
Самосталности	Одлука је, наравно, ваша. Хајде само да видимо које могућности постоје	Ја вам препоручујем да то урадите
Успеха	Доста тога сте већ направили. Хајде да видимо како то да заштитимо	Ово вам никако није добро постављено
Статуса	Да не улазимо у детаље овде пред свима, послаћу вам разраду	Није тачно то што сте рекли, пред другима
Искуства	Управо ме зато занима ваше искуство. Шта се до сада показало као најбоље	То више тако не функционише
Доброте	Видим да вам је породица важна. Хајде да видимо како ту бригу да претворимо у систем заштите	Нисте заштитили породицу
Доследности	Разумљиво је да сте тако гледали на основу онога што сте тада имали. Сада имамо још неке податке	Па видите да нисте били у праву
негативне слике	Не морамо одмах велико. Хајде нешто мало, што можете да прекинете ако не ваља	Ма шта причате, наравно да можете

Правила: реченица се преводи у сопствени језик, пролази кроз ПАЕИ врата, не садржи име обрасца, и после ње иде питање, не понуда.

ПРИЛОГ 3, ОСНОВНА МАТРИЦА УНУТРАШЊЕГ ТИМА

Его стање	Основна реч	Основна Улога	Штити	Преко границе	Под стресом	Предаје
СлоДет	ХОЋУ	препознаје и изражава Потребу	Потребу	импулсивно задовољава	ТРАЖИ ОЛАКШАЊЕ	БриРод
БриРод	БРИНЕМ	чува Добро Детета	Добро	спасава, преузима, одлучује уместо другог (Надмени Родитељ)	СПАСАВА	Одр
КриРод	ТРЕБА	поставља критеријуме и границе	Границу	контролише, осуђује	КОНТРОЛИШЕ	Одр
Одр	ЈЕСТЕ	испитује стварност	Стварност	преанализира или преузима Одлуку	ПРЕАНАЛИЗИРА	БриРод
АдаДет	ПРИЛАГОЂАВАМ СЕ	прилагођава понашање	Одрживост односа	покорава се	ПОПУШТА	целини
БунДет	МОЈЕ	штити аутономију	Аутономију	аутоматски се противи	СУПРОТСТАВЉА СЕ	Одр

Шест питања Унутрашњег тима: Шта хоћу. Шта је добро за мене. Које су границе. Шта стварност показује. Чему да се прилагодим. Да ли је ово и даље моја Одлука. Затим Родитељ: шта одлучујем.

Седам места квара: слаб СлоДет, СлоДет преко границе, БриРод у спасавању, КриРод у пресуди пре провере, Одр у преанализи, АдаДет у покорности, БунДет у реактивном отпору.

ПРИЛОГ 4, ОБРАЗАЦ ОДБРАНЕ × УНУТРАШЊИ ТИМ

Исти образац, три гласа. Пример са Егом Знања:

- из КриРод: „То није тако.“
- из Одр: „На основу којих података то тврдите?“
- из СлоДет: „Ма знам ја то.“

Одбрана долази из	Шта Саветник ради	Шта не ради
Одр	даје податак и наводи шта се не зна	не убрзава
КриРод	прво прихвата критеријум, па нуди проверу	не износи супротан податак одмах
БриРод	враћа разговор на његову сопствену Потребу	не гради све на бризи за друге
СлоДет	успорава, предлаже мањи корак	не потписује у заносу
АдаДет	изричито даје право на НЕ	не чита слагање као сагласност
БунДет	враћа Одлуку, нуди избор	не понавља аргумент

Само у првом реду подаци раде. У осталима се прво мења стање, па се износи садржај.

ПРИЛОГ 5, ЕГО × НСП

НСП	Његово стање	Образац који се најчешће јавља	Шта Саветник ради
0	Потреба није препозната, искључиво треће лице	готово ниједан	отвара Намеру
1	Сумња, повремено прво лице без признате Потребе	Знања, Искуства	признаје и надограђује
2	Неодређена Потреба, прво лице са признатом Потребом	Знања, Самосталности	враћа Одлуку, не убрзава
3	Одређена Потреба, сам наводи Параметре	Успеха, негативне слике	полази од онога што јесте направљено
4	Припрема Одлуке, сам поставља рок	Доследности, Самосталности	омогућава промену става без понижења

Правило: што је НСП виши, то је Его скупљи.

ПРИЛОГ 6, ЕГО × ПАЕИ

Врата	Како звучи одбрана	Шта променити у реченици
П, ШТА	кратко и одсечно	скратити, дати исход, изоставити увод
А, КАКО	преко детаља и услова	тачан податак и извор, без уопштавања
Е, КАДА	преко новог	показати шта се променило
И, КО	преко односа	успорити, човек испред садржаја

Правило: тачно погођен образац кроз погрешна врата звучи као неразумевање.

ПРИЛОГ 7, ЕГО × ПОКРЕТАЧКЕ СИЛЕ

Породица	Најчешћи образац одбране	Пут који не пролази
ЗАШТИТА	Доброте	приказ његовог пропуста у заштити
НЕЗАВИСНОСТ	Самосталности	препорука изговорена као препорука
ПРИЗНАТОСТ	Статуса	исправка пред другима
РАСТ	Успеха	приказ садашњег стања као слабости
ПОВЕЗАНОСТ	Доброте	пословни тон без човека
СМИСАО	Доследности	празан интерес, фраза
ПОРЕДАК	Знања	непотпун податак изнет са сигурношћу

Правило: Сила каже куда, Его каже којим путем се не сме. Пре него што промениш Силу, промени пут.

ПРИЛОГ 8, САМОПРОВЕРА САВЕТНИКА

Пре Разговора

- Који је мој образац одбране и шта ме данас може повући у одбрану?
- Да ли ми је свеједно ако данас исход буде НЕ ЈОШ?
- Шта не знам, а изгледаће као да знам?
- Које његово Его стање моје понашање најлакше буди?
- Коју реченицу спремам, и кроз која врата иде?

После Разговора

- Шта је тачно речено, дословно?
- Који образац је бранио, и по чему то тврдим?
- Да ли сам нешто исправио што није мењало Одлуку?
- Да ли сам додао аргумент после застоја?
- Да ли сам одговорио стању које у том тренутку није било за столом?
- Да ли сам једном рекао „не знам, проверићу“, и да ли је требало?
- Шта и даље не знам?

Ако је у Разговору све прошло глатко и без ијединог податка који ми не одговара, Разговор нема податке.

ПРИЛОГ 9, ПОЈМОВНИК

ЕГО. Функција Унутрашњег система која чува континуитет представе Субјекта о самом себи. Заједнички кров за Унутрашњи тим и обрасце одбране.

Тип Ега. Средство функционалног сагледавања начина на који Субјекат у одређеном тренутку доживљава Потребу, реагује на Информацију и припрема Одлуку; полази од Его стања трансакционе анализе и не представља трајну ознаку личности (Књига, Целина 5).

Образац одбране. Показује шта Саговорник мора да сачува о себи да би прихватио ново решење; практична грађа Приручника унутар Типа Ега. Ситуациони, препознаје се, не мери се.

Унутрашњи тим. Радни назив за Его стања из Књиге као шест функција (пет облика Его стања и БунДет као облик Адаптивног Детета) које воде Субјекта од Потребе до Одлуке.

Его стање. Доследан образац мишљења, осећања и понашања кроз који човек ступа у интеракцију са другима (Ерик Берн); у Приручнику функционални део Унутрашњег система са сопственом Улогом, снагом и границом.

Функционална граница. Обим унутар кога Его стање обавља своју Улогу.

Прелазак границе. Наставак управљања после извршеног Задатка или преузимање туђег Задатка.

Надмени Родитељ. Облик деловања Брижног Родитеља који је прешао функционалну границу и почео да одлучује уместо другог Субјекта (Књига).

Предаја. Препуштање управљања следећем функционално потребном Его стању.

Унутрашњи функционални ток Одлуке. Модел једног могућег тока: Дете осети Потребу, Родитељ брине, Одрасли проверава, Брижни Родитељ проверава код Саветника, односно Понуђача (Књига). Не значи да сваки човек пролази кроз сва Его стања истим редом.

Доминација. Преузео сам и не предајем.

ЕГО-коалиција. Устаљена веза два Его стања која заједно преузимају већи део управљања.

Функционална зрелост. Способност система да активира потребно Его стање, изврши своју Улогу и преда управљање.

Место квара алгоритма Одлуке. Тачка у којој се пут од Потребе до Одлуке прекида или скреће.

Тачна и употребљива реченица. Тачна је она која одговара стварности. Употребљива је она која не тражи да човек призна да је до сада грешио.

Реченица која не повређује. Реченица која преноси исти садржај уз нижу цену по слици о себи.

Неизговорено питање. „Шта прихватање овога говори о МЕНИ?“ Није пето Велико питање него услов прихватања.

Услов изван Семафора. Сва четири Велика питања зелена, а корак не иде.

Крвна слика Ега. Обједињен приказ обрасца одбране из Картице и Профила Унутрашњег тима из Теста.

Огледало. Појава да Его стање једног човека активира одређено Его стање другог.

ПРИЛОГ 10, ЈЕДИНСТВЕНА ТЕРМИНОЛОГИЈА

Појмови који се користе

Саветник, Саговорник, ПотСар, Разговор, Потреба, Задатак, Одлука, Рес, Ресови, Ограниченост, НСП, ПАЕИ, ПС, ЕГО, Тип Ега, образац одбране, Унутрашњи тим, Его стање, Надмени Родитељ, унутрашњи функционални ток Одлуке, Функција, Улога Его стања, Граница, Предаја, ЕГО-коалиција, Функционална зрелост, Хипотеза, Непознато, Функционални следећи корак.

Појмови који се строго раздвајају

- Его ≠ себичност
- Образац одбране ≠ Его стање
- Образац одбране ≠ Тип личности
- Тип Ега ≠ трајна ознака личности
- Снага ≠ доминација
- Граница ≠ слабост
- Прилагођавање ≠ покорност
- Аутономија ≠ аутоматско НЕ
- Брига ≠ спасавање
- Критеријум ≠ пресуда
- Налаз ≠ Одлука
- Потреба ≠ Одлука
- Зрелост ≠ једнакост Его стања
- Тачна реченица ≠ употребљива реченица
- Прилагођавање Саветника ≠ глума

Ознаке које се не користе

Ознака ПотКли из радних материјала се не користи. У целом Приручнику стоји **Саговорник**, ради усклађености са осталим Приручницима серије.